

Sedemnajst milijard v prihodnjem letu

Osnovne elemente za osnutek plana pripravljamo že od junija, ko so delovne skupine blagovnih skupin predložile podatke količinskega plana, vrednostno realizacijo, prilive, odlive in oceno vložka za leto 1986. Vse podatke so delovne skupine podrobno obdelale v sodelovanju s strokovnimi službami tozgov Prodaja in Nabava in DS SSP-POAE.

Delo smo pričeli z ugotavljanjem, koliko lahko iztržimo po posameznih standardnih programih naših proizvodov, kolikšen bo količinski plan in koliko nam pri posameznih blagovnih skupinah še manjka naročil, da bi ustvarili takšno finančno realizacijo, ki bi pokrila vse naše obveze in še omogočila formiranje sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Pri določenih blagovnih skupinah (črpalke, žerjavi, cementarne in preoblikovalna oprema) se že opaža kriza pri pridobivanju naročil, in je zato prvenstvena naloga vseh odgovornih služb (tozgd Prodaja), da manjkajoča naročila pravočasno pridobijo.

V letu 1984 se je precej povečala količina kot tudi vrednostna realizacija, zato pa je količina pridobljenih naročil pričela upadati, saj bo prenos v naslednje leto precej nižji, kot je bil v letih doslej. Upadanje novih naročil, posebno še tistih, ki jih moramo dobiti na konvertibilnem trgu, ki je za prodajo naših proizvodov najbolj zanimiv, nas mora spodbuditi, da si zagotovimo dovolj dela za nadaljnjih nekaj let.

Količinski plan proti ocenjeni realizaciji v letu 1984 povišujemo za 16 odstotkov, kar je precej visoka številka, vendar nam trend naraščanja proizvodnje v zadnjih letih, posebno še letos, kaže, da je ta cilj mogoče doseči.

Zelo krepko pa nam bo narastel celotni prihodek, ki je planiran preko 17 milijard din in je višji od ocenjene realizacije v letu 1984 za 42 odstotkov.

Dohodek kot eden najvažnejših elementov finančnega plana bo za naslednje leto povečan v primerjavi s planom 1984 54-odstotno, izplačani bruto osebni dohodki 50-odstotno in skladi 68-odstotno.

Delež akumulacije v dohodku bo 21-odstoten, kar je visoko nad pragom rentabilnosti, ki znaša 10 odstotkov.

Preizkusni kazalci poslovanja v letu 1985 so zadovoljivi, saj prikazujejo velik porast dohodka na delavca, čistega dohodka na delavca, dohodka na povprečno uporabljena poslovna sredstva, predvsem pa

akumulacije na delavca in na povprečno uporabljena poslovna sredstva.

Poleg količinskih planov, realizacije, prilivov in odlivov ter pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka, je bila tozdom dostavljena tudi bilanca zunanjetrgovinskih odnosov, to je prilivov in odlivov ter plan najetja predvidenih zunanjih kreditov za izravnavo bilance.

S konvertibilnih trgov pričakujemo prilive v višini 18.000.000 ameriških dolarjev, s klirinških dežel pa okoli 28.000.000 klirinških dolarjev. Ker nam konvertibilni prilivi nikakor ne zadoščajo za pokritje vseh potreb (nabavo uvoznega repromateriala, doplačilo inozemskih kreditov, najetih v prejšnjih letih, neblagovna plačila, združevanje za domače dobavitelje in posebno za družbene potrebe, ki vzamejo trenutno 54,1 odstotka vseh prilivov), bomo morali ponovno najeti nove blagovne kredite pri tujih kreditorjih.

Neizravnana konvertibilna bilanca je bila povod mnogoterih usklajevanj. Dokler ni bila uskladitev končana, ni bilo mogoče nadaljevati dela na ostalih elementih plana.

Ob obravnavi polletne bilance na delavskih svetih tozgov oziroma delovnih skupnosti in na zborih delavcev je bil sprejet osnutek pridobivanja prihodka po blagovnih skupinah, ob obravnavi tričrtletnega rezultata poslovanja pa je bil sprejet že dokončno obdelan plan pridobivanja prihodka. Prav tako so zbori delavcev tozgov in delavski sveti sprejeli plane pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka in jih skupno s predosnutki planov kadrov v temeljnih organizacijah, dokončne bilance zunanjetrgovinskih odnosov, režijskih planov, količinskih planov tozgov, planov razporeditve sklada skupne porabe za stanovanjski del in za druge namene predložili strokovnim službam po tozdih v zaključno obdelavo.

Trenutno analitične službe pri četrletnih rezultatih intenzivno analizirajo podatke iz osnutka in jih bodo do 20. novembra razdelane v dokončnih oblikah posredovale

strokovni službi POAE.

Predlog novo pridobljenih kadrov je bil izdelan v okviru resolucije občinske skupščine do višine 1,5-odstotne letne rasti, vendar bodo nekateri tozdi to številko presegli zaradi povečanega obsega proizvodnje.

Že pri obravnavi devetmesečnih rezultatov poslovanja smo ugotovili, da sta plana DS SSP in DP PFSR za leto 1984 prenizka in je zato potreben rebalans plana tudi za leto 1985, ki bo predložen temeljnim organizacijam v potrditev. Po gotovih analizah bo strokovna služba planiranja v POAE uskladila podatke planov posameznih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter izdelala še plan pridobivanja naročil, potreb polizdelkov v končnih proizvodih, plan povprečno uporabljenih poslovnih sredstev, stanje osnovnih sredstev, plan izrabe amortizacijskih sredstev ter izračun preizkusnih kazalcev, ki naj pokažejo, ali so posamezni elementi planov v temeljnih organizacijah predvideni pravilno.

V začetku decembra bo predlog plana za leto 1985 pripravljen za obravnavo na delavskih svetih, družbenopolitičnih organizacijah in v drugi polovici decembra za sprejem na delavskem svetu DO.

V pripravo planskih dokumentov je bilo vključenih veliko število sodelujočih, ki so urejali podatke plana ter s temeljitimi analizami omogočili čimboljšo pripravo plana za leto 1985.

Plan je sestavljen iz elementov, ki so glede na sedanje stanje realni in jih bomo s skupnimi prizadevanji morali doseči.

H. Bratkovič

PRIZNANJE LITOSTROJ

Ob 30. obletnici obstoja je delovna organizacija »Kovinarska«, Tovarna konstrukcij in opreme iz Krškega dodelila priznanje Litostroju za večletno sodelovanje in dosežene rezultate ter prispevek v razvoju delovne organizacije »Kovinarska«.

Litostroj je dobil še eno zahvalo, in sicer za dolgoletno uspešno sodelovanje z »Jugoslavenkim registrom brodova« iz Splita. Priznanje smo dobili ob 35-letnici obstoja te delovne organizacije.

Ob 25-letnici izhajanja je glasilo LITOSTROJ, koncem junija 1984, prejelo občinsko priznanje — bronasto plaketo — za dolgoletno in kvalitetno obveščanje.

Najvišje priznanje Litostroju

Letošnji 29. november — dan republike je delavcem Titovih zavodov Litostroj še v poseben ponos.

Za večletne dobre rezultate gospodarjenja, za pomembne uspehe v industrijski proizvodnji na podlagi lastne ustvarjalnosti, za dosežke v razvoju in proizvodnji, ki so pomembni za razvoj celotne Jugoslavije in njene afirmacije v svetu, je odbor Skupščine SFRJ za nagrado AVNOJ dodelil naši delovni organizaciji nagrado AVNOJ za leto 1984.

To visoko jugoslovansko priznanje obvezuje vse delavce Litostroja, da tudi v bodoče vložimo vse sile za nadaljnji napredek in razvoj delovne organizacije, za skupne stabilizacijske napore in dosežke za uveljavitev socialističnega samoupravljanja in vsestranski razvoj Jugoslavije.

ISKRENE ČESTITKE DELAVCEM LITOSTROJA OB DNEVU REPUBLIKE IN ŠE POSEBEJ ZA VISOKO JUGOSLOVANSKO PRIZNANJE!

Ponosni na AVNOJ

Vnovič je pred nami dan republike, dan Avnoja, ki pomeni nenehno obnavljanje izvirnega izročila revolucije in v Jajcu postavljenih temeljev oblasti delavskega razreda in nove Jugoslavije.

Odveč bi bilo ponavljati že nešteto zapisana in izgovorjena dejstva o pomenu drugega zasedanja Avnoja. Toda vedno lahko ponovimo, da smo ponosni na AVNOJ, na temelje naše družbene ureditve, na nepogrešljivo zgodovinsko izročilo o odločitvi jugoslovanskih narodov in narodnosti, za skupno državo, za skupen boj in uveljavitev socialističnih načel in človeškega sožitja.

Z letošnjim dnevom republike smo stopili že v peto desetletje po drugem zasedanju Avnoja. V vseh dosedanjih obdobjih pot našega razvoja nikoli ni bila lahka. Vedno je bila pobarvana z večjimi ali manjšimi notranjimi razvojnimi težavami in mnogimi zunanjimi vplivi, ki pa smo jih vedno uspešno premostili. Povzročitelji notranjih nasprotij in neskladij pa tudi zunanji nasprotniki naše družbene ureditve so morali vedno kloniti pred zgodovinskim dogovorom naših narodov v Jajcu, da prostovoljno tvorijo skupno demokratično državo na temeljih enakopravnosti in na načelu federativne družbene ureditve.

Tudi tegobe in težave današnjih dni našega razvoja niso lahke. Lahko celo rečemo, da so najtežje v vsem našem poavnojanskem obdobju. Na mnogih družbenih in gospodarskih področjih capljamo na mestu, na številnih vitalnih področjih našega življenja, kot je na primer življenjska raven, pa celo stagniramo. Če naj si to razlagamo kot posledico nesorazmerij v preteklosti, ko smo porabili več kot smo ustvarili, potem se lahko zavedamo stanja, v katerem se nahajamo. Preprosto rečeno: vrniti bomo morali vse, kar smo čez mero porabili in temu povrh dodati še visoke obresti. Žalostno je, da je ta drastična ekonomska palica zdaj udarila enako vse delavce, vse kolektive, dobre in slabe. Danes za napredek štejemo že to, da govorimo o naši prekomerni porabi v »preteklem času«, kar nas navdaja z optimizmom, da tega sedaj ne počenjamo več. Vendar se ne smemo slepiti s tem, da bomo nakopičene probleme rešili čez noč. Pot za kvalitetne spremembe v naši družbi bo težka in dolga. Marsikje nas prave težave in spopadi še čakajo.

Kako naprej? Kako bo jutri? Kakšna bo naša bodočnost? Odgovorimo na ta vprašanja ob prazniku s svojim in skupnim dobrim in odgovornim delom. Naše osnovno vodilo in merilo na poti k boljšim časom bi morala biti večja skrb, da iz tega, kar že imamo, in tega ni malo v proizvodnih in kadrovskih potencialih v znanju, iztisnemo več stalnih dobrih rezultatov, več kakovosti, več razvojnih in drugih dosežkov itd. To je najbrž stabilizacija ne le v prizadevanjih za boljše delo in rezultate, marveč tudi za dostojnejše in kulturno življenje.

K. GORNIK

Priprave za težko obdelavo so stekle

Začela se je četrta faza investicijskega programa, ki smo ga sprejeli leta 1978 z referendumom, in sicer naložba v razširitev in proizvodnjo težke obdelave. Vrednost celotne naložbe je 3 milijarde 300 milijonov dinarjev; od tega bomo potrebovali 7,5 milijona dolarjev tujega posojila. Dinarska sredstva imamo pokrita — nekaj z lastnimi, nekaj z združenimi sredstvi, na pomoč pa nam bo po potrebi priskočila tudi banka.

Trenutno urejamo pokritje tujih virov financiranja, ki jih bomo potrebovali za nakup uvožene opreme.

Devizna sredstva si skušamo pridobiti s pomočjo svetovne banke oziroma njene podružnice IFC (International Financial Corporation), ki je v Jugoslaviji že precej investirala — v večje in manjše projekte. Oktobra so bili strokovnjaki IFC prvič v Litostroju, ker pa so zahtevali dodatna tehnološka in finančna poja-

nila, moramo poslati v Washington manjkajoče podatke. Tako nas bodo strokovnjaki IFC ta mesec ponovno obiskali. Od njihovih ugotovitev bo namreč odvisno, ali bomo posojilo dobili ali ne. Previdnost svetovne banke je seveda razumljiva, saj njeni strokovnjaki ugotavljajo našo kreditno sposobnost. Kot zanimivost lahko omenimo podatek, da se še ni primerilo, da bi kreditirali nekoga, ki kredita ne bi mogel vračati.

Kaže pa, da se v Litostroju še ne zavedamo dovolj zahtevnosti te naložbe. Lahko nam namreč povzroči še večje težave, kot jih imamo s proizvodnjo v težki obdelavi zdaj, če se ne bomo nemudoma drugače organizirali oz. če ne bomo izvedli vseh potrebnih organizacijskih sprememb. Za primer: pri izdelavi projekta smo potrebovali skoraj en mesec, da smo dobili potrebne podatke, ki bi morali biti na razpolago ob vsakem trenutku. Tudi nova oprema sama po sebi nič ne pomeni, če je ne bomo znali dovolj hitro in polno izkoriščati. To pa pomeni celotno pot od pridobivanja naročil do izdelave dokumentacije in dela v proizvodnji. Verjetno bo ta naložba terjala tudi izdelavo nove hale, kjer bo objekt površinske zaščite, in izgradnjo novega železniškega voza v Litostroju. Po načrtih naj bi bila končana konec leta 86, leta 88 pa bi že morala dati prve rezultate.

M. M.

Dvodelni zobnik premera 5200 mm, ki smo ga razstavili na mednarodnem sejmu v Skopju (več o tem na zadnji strani) (Foto: Brane Jerab)

Rezultati ankete o obveščenosti (2)

Viri informacij

V prejšnji številki časopisa je bilo napisanih nekaj uvodnih besed o pripravi in izvajanju ankete o obveščenosti v Litostroju. Večji del prispevka pa je bil namenjen analizi anketiranih delavcev z ozirom na starost, spol, čas zaposlitve v Litostroju, šolsko izobrazbo ter družbenopolitično delovanje in članstvo v družbenopolitičnih organizacijah. Za vse te podatke smo bili mnenja, da pomembno vplivajo na odnos delavca do informiranja ter omogočijo razumevanje ter nadaljnjo razlago dobljenih rezultatov ankete. Tokrat pa se bomo neposredno lotili področja, ki ga anketa obravnava — obveščanja. V tem nadaljevanju si bomo ogledali različne vire obveščanja v Litostroju in njihovo učinkovitost oziroma odzivnost med delavci.

Različni viri informiranja

Vire informacij lahko kot drugod tudi v delovni organizaciji ločimo na formalne in neformalne. Značilno za neformalne informacije je, da je njihov pretok močnejši, kolikor so formalne težko dostopne ali nedostopne, formalni viri informiranja neučinkoviti ali pa si med ljudmi niso ustvarili zaupanja oz. so to zaupanje izgubili. Informacije, ki jih v formalnih virih informiranja ni mogoče najti, se hitro in učinkovito širijo preko neformalnih virov. Med neformalne vire informiranja spadajo različne prijateljske in podobne skupine (v našem primeru sodelavci). Pogosto pa pri neformalnem širjenju informacij pride tudi do popačenja informacije (govorice), izgublja pa se tudi osnovni vir informacije. Popačenju informacij — takšna informacija je lahko v skrajnem primeru dezinformacija, se lahko izognemo le s pravočasnim, vsestranskim in objektivnim informiranjem preko učinkovitih organiziranih formalnih virov informiranja.

Na vprašanje, NA KAKŠEN NAČIN NAVADNO IZVESTE ZA NAJPOMEMBNEJŠE DOGODKE V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI, smo dobili naslednje odgovore:

— na sestankih	75 delavcev	33,6 %
— v pogovoru s sodelavci	73 delavcev	32,7 %
— iz tovarniških publikacij	119 delavcev	53,4 %
— na oglasni deski, iz zapisnikov	72 delavcev	32,3 %
— po zvočniku	6 delavcev	2,7 %
— iz javnih sredstev obveščanja	34 delavcev	15,3 %
— nikjer	3 delavci	1,3 %
— brez odgovora	2 delavca	0,9 %

Pri tem vprašanju je bila izpostavljenec dana možnost, da obkrožijo več odgovorov, glede na to, da delavci lahko in dejansko izvedo za najpomembnejše dogodke iz različnih virov. Več kot polovica anketiranih delavcev (53,37 %) je različne tovarniške publikacije (časopis Litostroj, Interne informacije, časopis ZPS ter gradiva za zbornice delavcev) označila za tisti vir, iz katerega izvedo za najpomembnejše dogodke v naši DO. Tem pa, skoraj istim številom odgovorov sledijo sestanki (33,6 %), pogovori s sodelavci (32,7 %) in zapisniki oz. oglasne deske (32,3 %). Zunanja sredstva informiranja — javna sredstva obveščanja omenja kot vir informacij 15,3 % delavcev, še manj pa se jih je odločilo za zvočnik (2,69 %). To je povsem razumljivo, saj obvestila preko zvočnika ne dosežejo vseh delavcev (hrup v proizvodnih obratih). Zaradi tega ga tudi uporabljamo le za posredovanje krajših obvestil (večkratno ponavljanje). Obstaja sicer možnost, da bi posredovali informacije preko razglasne postaje med malico, vendar pa bi bilo pred tem potrebno izboljšati in izpopolniti opremo, še prej pa proučiti, če bi bile takšne informacije dostopne večini delavcev. Takšnega načina informiranja se v nekaterih delovnih organizacijah poslužujejo (npr. mariborska Metalna) in zatrjujejo, da je dokaj priljubljen in učinkovit.

Med anketiranimi delavci so le trije izjavili, da informacij o dogajanju v Litostroju ne izvedo nikjer.

vir informacij, ni zmanjšal pomen in obseg neformalnih virov informiranja. Odstotki delavcev, ki so bili pred 21 leti mnenja, da za najpomembnejše dogodke v Litostroju zvedo od svojih sodelavcev (34,8 %), je skoraj enak kot danes (32,73 %). To pa lahko pomeni, da je sistem informiranja še vedno nezadosten in da se ta nezadostnost dopolnjuje preko neformalnih stikov, ali pa je to tisti odstotek informacij, ki bi se preko neformalnih kanalov širil v vsakem primeru.

Ali delavci redno berejo naše publikacije?

Z odgovori na vprašanje: Ali redno berete naša glasila in publi-

kacije (časopis Litostroj, časopis ZPS, Interne informacije, gradiva za zbornice delavcev) smo lahko dokaj zadovoljni. Rezultat je ugoden, saj je 159 anketiranih (71,3 %) izjavilo, da redno berejo vse ali pa vsaj nekatere izmed naših glasil in publikacij.

Podrobnejša analiza nam pove, v

kolikšni meri delavci berejo posamezne publikacije:

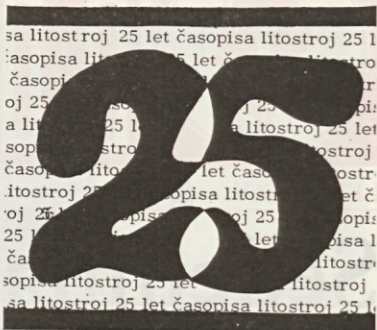
- časopis Litostroj, 156 delavcev, 69,95 %
- Interne informacije, 145 delavcev, 65,02 %
- gradivo za zbornice delavcev, 124 delavcev, 55,61 %
- časopis SOZD ZPS, 120 delavcev, 53,81 %

Več kot polovica delavcev prebira vse publikacije, ki jih izdaja naš Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, prav tako pa tudi glasilo SOZD ZPS, katerega član je Litostroj. Med anketiranimi je najbolj priljubljen (oz. najbolj bran) Litostrojčan (69,95 %), sledijo Interne informacije (65,02 %), nekoliko manj pa jih bere gradiva za zbornice delavcev. K vzroku, ki prispevajo k manjšemu zanimanju delavcev za zbornice delavcev se bomo povrnili kasneje. Za odgovor »sploh jih ne berem« se je odločilo deset delavcev, kar predstavlja 4,5 odstotkov vseh anketiranih. Če navedeni odstotek posplošimo na cel Litostroj, je to 189 delavcev. Toliko je glede na dobljeni rezultat v Litostroju delavcev, ki sploh ne berejo nobene publikacije, ki je neposredno povezana z našo delovno organizacijo.

Zakaj jih ne berejo?

Z naslednjim vprašanjem v anketi smo poskušali izvedeti vzroke, zaradi katerih delavci zelo redko berejo ali pa sploh ne berejo naših publikacij.

Večinoma (28 odgovorov) tisti, ki jih ne berejo, niso neinformirani in nezainteresirani za dogajanje v Litostroju, saj zatrjujejo, da potrebne informacije dobivajo iz drugih virov. Precej pa je tudi takšnih, ki želijo spremljati informacije preko naših glasil, a jim je ta pot žal zaprta, saj se jim zdijo prispevki in gradiva nerazumljivi in jih zato ne berejo. 17 delavcev pa jih ne bere zato, ker so prispevki preveč zapleteni in jih ne razumejo. Ostali anketirani delavci pa so odgovorili, da jih tovarniška problematika ne zanima (5 odgovorov), da se jim zdijo publikacije nezanimive (5 odgovorov), ker nimajo časa — delajo na normo,

domov pa časopisov ne nosijo (3 odgovori) ter, ker podatki v njih niso realni (1 odgovor).

Manjše število odgovorov na to vprašanje je razumljivo, saj so nanj odgovarjali le tisti, ki so pri prejšnjem vprašanju izjavili, da zelo redko berejo ali pa sploh ne berejo naših glasil in drugih informativnih izdaj. Iz istega razloga tudi niso navedeni odgovori v odstotkih.

Ali časopis in Interne informacije izhajajo dovolj pogosto?

Ker smo želeli konkretna mnenja in želje anketiranih o tem, kaj mora Center storiti za to, da bi informiranje prilagodil potrebam zaposlenih, smo se v naslednjih dveh vprašanjih pozanimali za mnenje o tem ali se naš časopis in Interne informacije, ki izhajata enkrat mesečno, pojavljajo dovolj pogosto, ali pa bi jih bilo potrebno izdajati večkrat (vsaj dvakrat mesečno).

Pri obeh vprašanjih je bila velika večina anketiranih mnenja, da tako časopis (78 %) kot tudi Interne informacije (84,3 %) izhajajo dovolj pogosto. Malo je tistih, ki so bili mnenja, da bi morali glasila izhajati pogostejše (19,3 % za časopis in 11,7 % za Interne informacije), s čemer pa bi bili tudi bolj aktualni.

Pri tem lahko, kljub temu, da razlike niso velike, omenimo to, da so bili delavci o obeh primerih nekoliko bolj naklonjeni pogostejšemu izhajanju časopisa. To kaže na večjo priljubljenost in branost časopisa, kar smo lahko sklepali že pri odgovorih na eno izmed prejšnjih vprašanj — največ anketiranih redno spremlja časopis Litostroj.

t. š.

Paberkovanje po zapisnikih

»Delegati delavskega sveta menijo, da je sedanje vrednotenje stalnostnega dodatka neprimerno in neustrezno, zato naj strokovne službe v DO proučijo možnost, da bi se stalnostni dodatek vrednotil s številom točk, kar naj bi bistveno povečalo vrednost te kategorije in preprečevalo inflacijsko razvrednotenje.«

6. izr. seja
DS TOZD PROD — 17. 10. 84

☆☆☆

Na 13. redni seji je KDR TOZD IRRP 17. 10. 1984 med drugim tudi obravnavala in sprejela sklep o napredovanju nekaterih delavcev tega tozda. Zanimivo je, da so delavci, ki naj bi napredovali, razporejeni v tri grupe — na tiste, ki napredujejo s 1. avgustom, s 1. septembrom in 1. oktobrom 1984.

☆☆☆

»... Zaskrbljuje zelo nizek konvertibilni priliv, ki je v dokajšnji meri posledica izpadlih planiranih naročil. Ob tem je direktor opozoril na premalo aktiven odnos tovarne pri realizaciji že sprejetih konvertibilnih naročil, kar zmanjšuje naše reference pri pridobivanju novih.«

7. redna seja
DS TOZD PROD. — 25. 10. 1984

☆☆☆

»Ob investicijskih vlaganjih, ki sledijo do konca leta bomo nadomestili del odpisane opreme, katero bi morali v večji meri posodabljaliti glede na tehnično-tehnološki razvoj naše panoge.

Fluktuacija delavcev je v upadanju, očitno pa je varilski poklek deficitaren. Zato je potrebno vso pozornost posvečati vpisu in usposabljanju učencev v usmerjenem izobraževanju.«

12. redna seja
DS TOZD PZO — 26. 10. 1984

»V zvezi s predlogom TOZD ZSE za odobritev finančnih sredstev iz sklada skupne porabe za rekonstrukcijo ogrevanja in razširitev delavske restavracije se je razvila živahna diskusija, ki pa se je vedno vračala na neurejene higienske in prostorske razmere na delilnem prostoru v Obdelavi in Montaži.«

11. redna seja
DS TOZD MONT — 26. 10. 1984

☆☆☆

»DS je soglasno potrdil predlog posebne nagrade v višini 66.600 din za koristni predlog in izvedbo popravila čepov kroglastega zasuna RHE Obrovac.«

11. redna seja
DS TOZD MONT — 26. 10. 1984

☆☆☆

»Tovariš Drašček je vprašal, ali se povišanje točke realizira na račun inflacije ali na račun povišanja tonaže?

Inž. Lesar je odgovoril, da je vrednost povišanja točke rezultat dobrega poslovanja, v kar je vključena poleg dobre količinske realizacije tudi inflacija, kar je skupaj prineslo boljši finančni rezultat.«

Zbor delavcev
TOZD MONT — 29. 10. 1984

☆☆☆

»Rekonstrukcija delavske restavracije je nujno potrebna, saj bi se v nasprotnem primeru lahko zgodilo, da bi morali restavracijo na zahtevo sanitarne inspekcije zapreti, saj v njej ne dosegajo več niti minimuma sanitarnih zahtev.

Rekonstrukcija je nujno potrebna zlasti iz dveh vzrokov:

- da se delavcem v delavski restavraciji zagotovijo boljši delovni pogoji,
- da se znatno izboljša kvaliteta in količina hrane.

Ker zunanji člani ne združujejo sredstev za rekonstrukcijo restavracije, predlagajo delegati DS, naj bi bila restavracija zaprtega tipa.«

12. redna seja
DS TOZD PPO — 29. 10. 1984

☆☆☆

»Predsednik DS je prisotne seznanil s predlogom UO glede števila delovnih sobot v letu 1985. V letu 1985 naj bi bilo 19 delovnih sobot.«

12. redna seja
DS TOZD PPO — 29. 10. 1984

☆☆☆

Tozd Nabava je v letošnjem letu veliko naredil, tega ne moremo trditi za Prodajo.

Tudi za devizno in finančno službo ne moremo trditi, da sta odigrali svojo vlogo.«

Zbor delavcev
TOZD NAB — 30. 10. 1984

☆☆☆

»Na predlog sindikalne skupine montaže je bil obravnavan predlog o ukinitvi delovnih sobot, s tem da se jih nadoknadi s podaljšanim delovnim časom med tednom. Prisotni so bili mnenja, naj strokovna služba predlog ponovno prouči in poda argumentiran odgovor.«

10 OOS TOZD TVN — 7. 11. 1984

☆☆☆

»Tovariš Goručan opozarja na nekulturno pisanje po garderobnih omari- cah in prosi, da se to neha.«

Zbor delavcev
TOZD PPO — 30. 10. 1984

☆☆☆

PO 9. KONGRESU ZKS SLOVENIJE

Odločno in enotno delovanje

V obdobju, ko doživljamo korenite spremembe v našem nadaljnjem družbenem razvoju, katerega izhodišče je dolgoročni program gospodarske stabilizacije, je med najpomembnejšimi nalogami zveze komunistov, kako se usposobiti in tudi organizacijsko prilagoditi za odločno in enotno delovanje. Uveljaviti moramo ustvarjalno akcijo, ki pa je ni moč zagotoviti le z delom komitejev, v forumih in s sporočanjem stališč. Bistveno je ugotrditi spoznanje, da je politično akcijo nujno osredotočiti v žariščih samoupravnega odločanja. To so oblike neposrednega izjavljanja delavcev na zbiorih, z referendumom itd., delavski sveti in drugi samoupravni organi v organizacijah združenega dela.

Politična dejavnost in politična borba morata potekati tam, kjer se sprejema samoupravne odločitve, saj se šele na tak način lahko uveljavi ZK v vlogi, ko deluje kot notranja sila samoupravnega in delegatskega sistema. Sedanje razmere terjajo več ustvarjalnosti v znanosti, tehnologiji, pri inovacijah, izobraževanju, pa tudi pri funkcioniranju političnega sistema in njegovih institucij, katerega cilj je, da skupaj z delavskim razredom in delovnimi ljudmi dobimo bitko za temeljni proizvodni odnos. Zaradi tega je potrebno tudi uveljavljanje novih oblik in metod delovanja ZK za doseganje večje idejne in akcijske učinkovitosti vedno presojati in ukrepati z vidika spreminjanja stanja na posameznih družbenih področjih, pa naj gre za doseganje višje produktivnosti, izvoza ali integracijskih procesov.

Urejanje bistvenih vprašanj krepitve materialnih temeljev samoupravljanja na podlagi združevanja dela in sredstev ter prevladujoč vpliv delavcev na odločanje in uresničevanje dolgoročnega programa stabilizacije so merilo uspešnosti dela zveze komunistov. Zaradi tega velja organizacijska vprašanja vedno obravnavati obenem z vsebino, kot dve med seboj povezani strani, ki sta odvisni druga od druge in samo kot celota sestavljata trden temelj za uspešno delovanje zveze komunistov.

Vendar pa je treba poudarek in izhodišče dajati vsebini. Na tej podlagi moramo iskati ustrezne oblike in metode delovanja zveze komunistov.

Na 12. kongresu ZK Jugoslavije in 9. kongresu ZK Slovenije je bila posebno poudarjena vloga osnovne organizacije zveze komunistov kot temeljne oblike organiziranja in aktiviranja komunistov, njihovega idejnega boja pri krepitvi socialističnih samoupravnih odnosov in reševanju odprtih družbenih vprašanj in protislovij v organizacijah združenega dela, pa tudi širše v družbi. Obenem sta bila poudarjena pomen in potreba po enotnem delovanju organizacij zveze komunistov v zvezi z vsemi vprašanji skupnega interesa delovnih ljudi v združenem delu, v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter obveznost osnovnih organizacij in organov zveze komunistov, da stalno krepijo delovanje komunistov in osnovnih organizacij z raznimi oblikami stalnega ali občasnega idejnopolitičnega povezovanja in akcijskega organiziranja. Te so: akcijske konference (stalne in občasne), problemske konference, seminarji, delovne skupine, informativni sestanki vodstev in osnovnih organizacij ZK, zbori komunistov itd. V stališčih 9. kongresa ZK Slovenije je posebej poudarjena zahteva, da »morajo osnovne organizacije zveze komunistov v organizacijah združenega dela uveljaviti redne oblike akcijskega povezovanja komunistov, kadar gre za dohodkovno povezovanje, združevanje dela in sredstev, uresničevanje nalog iz družbenih planov, zlasti na najpomembnejših področjih reprodukcije.«

S spremembami in dopolnitvami statuta ZK Jugoslavije in ZK Slo-

venije so dane možnosti za izpopolnitev organiziranosti in metod dela osnovnih organizacij in organov zveze komunistov ter njihovega delovanja v raznih oblikah idejnopolitičnega povezovanja in akcijskega organiziranja. Smisel novih statutarних rešitev glede akcijskega povezovanja je predvsem v tem, naj bi se komunisti poenotili do vprašanj skupnega pomena, da bi se idejnopolitični vpliv zveze komunistov med delovnimi ljudmi v boju za nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov v njihovih samoupravnih organizacijah okrepil z dosledno uveljavitvijo vloge vseh subjektov delegatskega in političnega sistema. To omogoča, da se osnovne organizacije zveze komunistov še bolj uveljavijo kot samostojen in odgovoren subjekt razvijanja politike zveze komunistov, ki prevzema odgovornost za vsebino, učinkovitost in doslednost v akciji za njeno uveljavitev.

Čedalje bolj se utrjuje spoznanje, da je temeljna naloga vseh oblik akcijskega povezovanja osnovnih organizacij zveze komunistov doseganje idejne in akcijske enotnosti ob konkretnih vprašanjih in problemih, ki jih osnovne organizacije črpajo iz svojih okolij, samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in iz celotne delegatske strukture. Utrjuje se prepričanje, da je temeljni pogoj za uveljavljanje akcijskega povezovanja v vseh okoljih samostojna iniciativa osnovne organizacije zveze komunistov, ki je sposobna zaznati probleme in težave, jih analizirati in oceniti, ter odločiti, katera so tista bistvena vprašanja, ki zahtevajo poenotenje več osnovnih organizacij. Poleg tega je sposobna dajati pobude za idejno in akcijsko poenotenje, sodelovati v pripravah ter dosledno realizirati poenotena stališča. S takšnim delovanjem se osnovna organizacija tudi najhitreje idejno in akcijsko usposablja za preseganje slabosti pri dosedanem uveljavljanju akcijskega povezovanja, ki je ob vseh pozitivnih premikih še mnogokrat obremenjeno s forumskim odnosom ter s težnjo po delovanju mimo osnovnih organizacij zveze komunistov.

Temeljitejšo potrebo za dograjevanje vseh oblik akcijskega povezovanja komunistov in naloge v zvezi s tem sta poleg kongresnih usmeritev postavili v ospredje tudi 5. in 8. seja CK ZKS ter 10. seja CK

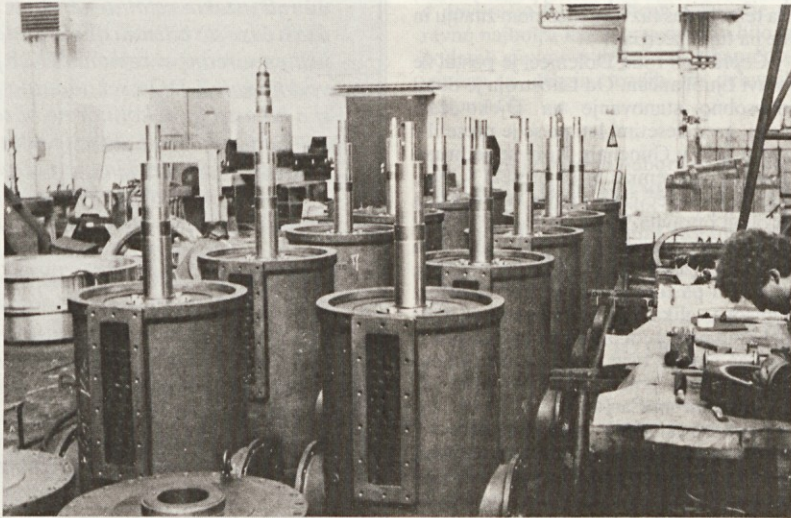
ZKJ. Na njej je bila med drugim jasno postavljena zahteva po poenotenju komunistov tudi na področju združevanja dela in sredstev na dohodkovni podlagi v celotnem jugoslovanskem prostoru kot eden bistvenih pogojev za uresničevanje ciljev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in našega celotnega družbenega razvoja.

Kaže, da je vloga stalnih akcijskih konferenc v večini primerov ustrezno razumljena. Konference sprejemajo priporočila za idejno-politično akcijo osnovnih organizacij oziroma dogovore za delovanje komunistov pri urejanju posameznih vprašanj. Komunisti v posameznih okoljih pa kljub temu, da sta oba statuta zveze komunistov in navodila komisije predsedstva CK ZK Slovenije za organiziranost in razvoj zveze komunistov dokaj jasna, sprejemajo obvezujoče sklepe za vse osnovne organizacije in komuniste, kar je seveda napačno.

Glede na to, da gre pri stalnih akcijskih konferencah za nekatere nove vrstne organiziranja in delovanja komunistov, je toliko pomembnejša vloga občinskega komiteja in njegovega predsedstva, pa najsi gre za spremljanje dela stalnih akcijskih konferenc ali za nudenje neposredne pomoči in sodelovanje s predsedstvi stalnih akcijskih konferenc. Tudi glede tega izkušnje kažejo, da so v večini občinskih organizacij delo ustrezno zastavili. Vzpostavljeno je sodelovanje med predsedstvi občinskih komitejev in predsedstvi stalnih akcijskih konferenc. Predsedstva občinskih komitejev pomagajo pri pripravi gradiva ter predlogov in usmeritev. Člani predsedstev občinskih komitejev pa tudi člani občinskih komitejev sodelujejo na sejah stalnih akcijskih konferenc, ob tej priložnosti posredujejo posamezne informacije in usmeritve, ki so bile sprejete v okviru občinskih organov. V številnih primerih skušajo dobre izkušnje iz dosedanjega dela posameznih stalnih akcijskih konferenc prenesti v druga okolja, kjer so te oblike šele v ustanavljanju, oziroma njihova vloga še ni docela uveljavljena.

Glede same vsebine dosedanjega dela stalnih akcijskih konferenc lahko rečemo, da ta zajema pestro paleto vprašanj, o katerih se morajo komunisti dogovoriti, poenotiti ter na podlagi tega s svojo aktivnostjo prispevati k razreševanju posameznih vprašanj v institucijah političnega sistema, samoupravnih organih in drugih družbenopolitičnih organizacijah. Tako so v okviru teh oblik delovanja komunistov potekale razprave o združevanju dela in sredstev, planiranju, osebnih dohodkih, samoupravnih odnosih, kadrovski politiki, usmerjenem izobraževanju, stabilizacijskih prizadevanjih, izvozu, delovanju delegatskega sistema, informiranju itd.

J. Klobučar

Avtomatski filtri Ø 300 S 0,5 za hladilno napravo HE Haditha s pogonom (NP 20—90), zobniškim prenosnikom (GMPO 2,5—132 S-6) in ročičnim mehanizmom (Foto: E. L.)

ZADNJA MESECA PRVEGA LETNIKA

Leto 1984 se počasi izteka, z njim pa tudi leto srebrnega jubileja našega časopisa. Vse leto ste lahko spremljali kratke povzetke zanimivosti iz prvih števk Litostrojčana ter spomine naših nekdanjih urednikov. Ta prispevek je poslednji sprehod po prvem letniku časopisa Litostroj — novembrski in decembrski številki. V zadnji letošnji številki pa bodo objavljene še misli in izkušnje našega sedanjega odgovornega urednika.

Tako kot v današnji številki so bili tudi v novembrski številki, ki je izšla pred 25 leti, objavljeni rezultati devetmesečnega poslovanja podjetja. Tretje četrtletje je čas, ko se kaj bistvenega ne da več storiti in popraviti, hkrati pa dovoljuje precej gotova predvidevanja o zaključku poslovnega leta ter opozarja na tiste pomanjkljivosti in področja, katerim je potrebno v kratkem času posvetiti več pozornosti, če želi delovna organizacija končati leto čimbolj uspešno. Delovni kolektiv je bil z doseženimi rezultati v tretjem četrtletju 1960 zadovoljen. Kljub precejšnjim gospodarskim težavam so bili rezultati tega leta v primerjavi z letom poprej boljši. Gospodarske težave sem zapisal. Pa poglejmo, kako je novinar opisal težave, ki so neposredno prizadevale Litostroj: »Kot je že iz dnevnega časopisja znano, so bili v tem letu izdani ostri gospodarsko-finančni ukrepi, ki so hudo prizadeli tudi naše podjetje. Od narodne banke smo sicer prejeli posojilo za povečan obseg proizvodnje, ki pa spričo nastale situacije ne zadošča več. Zaradi tesno odmerjenih obratnih sredstev so tudi naši odjemalci prišli v finančne težave in nam ne plačujejo v določenih plačilnih rokih. Zaradi tega se naše podjetje, kakor tudi ostala podjetja strojegradnje, vrti v začaranem krogu, iz katerega brez odločne intervencije Narodne banke ni izhoda!« Težave kot težave: nikoli enake, a vendar vedno podobne! Še bežna primerjava: ob letošnjem tritretletnem obračunu smo bili seznanjeni, da so se osebni dohodki v letu dni povečali za 55 %, pred 25 leti pa so se povečali za 32 %.

V isti številki so bili bralci seznanjeni tudi z anketo, ki je zbrala mnenja delavcev o skrajšanju delavnika. Velika večina delavcev se je strinjala z uvedbo prostih sobot, prepričani pa so bili tudi, da bi v 42 urah naredili isto kot v 48 urah, seveda z večjo kvaliteto dela, boljšo delovno disciplino in organizacijo dela.

Pred četrto stoletja so lahko Litostrojčani, ki so se odpravili na poletni oddih, izbirali med štirimi možnostmi: Fieso (ki je bila sodeč po številu letovanj najbolj priljubljena), Moščenško Drago, Selcami in Sorico. Kot zanimivost naj še navedem, da je bila cena pensiona od 280 do 480 din (za otroke polovica), podjetje pa je v okviru predpisov prispevalo 250 din. V članku »Naš letni oddih« lahko preberemo vse to in še marsikaj drugega v zvezi s poletnimi počitnicami. Na primer, da bo Litostroj leta 1961 pričel graditi svoj dom s 300 ležišči v Umagu (gradnjo je revizijska komisija OLO Pulj že potrdila), ki naj bi bil končan do leta 1965. Žal pa iz tega, kolikor mi je znano, ni bilo nič.

In ko ravno letos razširjamo našo delavsko restavracijo, naj omenim tudi to, da so v letu 1961 to restavracijo šele gradili.

Bogato športno in kulturno udejstvovanje Litostrojčanov je bilo s kratkimi prispevki zabeleženo tudi na straneh časopisa. V novembru je dramska skupina pripravljala komedijo »Lepa Fani in njen ata«, v kinu Litostroj je bil predvajan film »Dolina miru«, ki mu je sledil razgovor z režiserjem Francem Štiglicem in glavnima igralcema Lotti — Evelino Wohlfeiler in Markom — Tugom Štiglicem.

Prve številke časopisa so bile, kot sem zapisal že pred dvema mesecema, nekoliko manj strogo posvečene izključno dogajanju v Litostroju in tistemu, kar je bilo z Litostrojem in njegovo proizvodnjo povezano. Zasedimo lahko kar dva dolga in zanimiva potopisa naših sodelavcev (Indija, Švedska), zasedimo tudi članek »Gospodarski razvoj Istre«, celotno prvo stran pa napolnjuje intervju s takratnim predsednikom Občinskega ljudskega odbora Janezom Nedogom.

Še kratek prelet skozi zadnjo — decembrsko številko prvega letnika časopisa Litostroj. Na prvi strani nas opozori nase z mastnimi črkami napisan naslov »V boj za 20 milijard«, kot je bilo zastavljeno v planu za leto 1961, za kar bi morali izdelati 11.700 ton opreme. To naj ne bi bil problem, je ob tej priliki zapisal takratni direktor Ivan Kogovšek, saj ta količina ni predstavljala optimalnih količin, ki jih lahko podjetje doseže z uvajanjem organizacijskih in tehnoloških izboljšav.

Na svoji konferenci ob koncu leta je mladina zahtevala več pozornosti zase (predsednik mladinskega aktiva je bil takrat Mihael Žilavec), beremo pa lahko tudi o nujnosti vzdrževanja osnovnih sredstev, novem preizkuševališču za dizelske motorje, zaključeni montaži prototipa 6-tonskega avtožerjave, gradnji črpalk, proizvodnji v pločevinarni in kovačnici, športu, zborovanju KS Litostroj, sprejem novih pionirjev v OŠ Hinko Smrekar ter nadaljevanja potopisov.

Prvi letnik časopisa se zaključuje s Pisanim mozaikom v preteklem letu, ki ga je narisal Mario Vilhar. Seveda pa ne manjka tudi čestitka, ki je na prvi strani. Fotografija Litostroja Petra Kocjančiča in »Srečno, uspehov in plodov polno novo leto«!

t. š.

Ali bereta članek o boljšem izkoriščanju delovnega časa?

Kako podeliti štipendije

Verjetno se boste začudili, zakaj tak naslov, saj še niso podeljene štipendije za šolsko leto 1984/85, pa že govorimo o štipendijah prihodnjega leta. Vendar pravijo: na izkušnjah se učimo, in ravno to me je spodbudilo, da napišem nekaj vrstic, kako naj bi podeljevali štipendije v prihodnjih letih.

Preveč in hkrati premalo prosilcev za štipendije

Pred skupnim razpisom kadrovskih štipendij, ki je objavljen v časopisu »Delo« v mesecu februarju, bomo kot dosedaj objavili razpis štipendij za vse smeri šolanja v časopisu Litostroj. V tem letu se je pri podeljevanju štipendij malo zatikalo, prejeli smo okoli 400 prošenj za kadrovske štipendije, podelili pa smo jih 218. 12 prosilcev je štipendijo odpovedalo, ko bi morali podpisati pogodbo, in to poklici, ki nam jih primanjkuje.

V Samoupravnem sporazumu o izobraževanju in štipendiranju imamo zapisano, da morajo biti prosilci za pridobitev kadrovske štipendije (poleg ostalih kriterijev) testirani, dostaviti morajo potrdilo o dohodkih (v letošnjem letu dohodek na člana družine ni smel biti večji kot 15.520,00 din), pomemben pa je tudi učni uspeh. Predno zberemo vse podatke in prošnje, že krepko zakoračimo v mesec julij, tu pa so še dopusti, potem testiranje in že je mesec september, ko nam komisija na ravni DO potrdi kriterije, pregleda seznam prosilcev, nato komisije za delovna razmerja v tozidih potrdijo štipendije. Ko prosilci dobijo odgovor, se bliža že mesec oktober (uradni rok za oddajo prošenj je 5. september) in to je vzrok, da nam prosilci odpovedujejo štipendije, ker pravijo, da so prejeli štipendijo že v drugi delovni organizaciji. Drugje je postopek enostavnejši: pokliče jih direktor s svojimi sodelavci, vpraša, kakšen ima učni uspeh, in štipendija je podeljena. Prav tako nas opozarjajo, da so štipendije drugje večje (čeprav je višina štipendije določena po Uradnem listu SR Slovenije vsako leto sproti).

Tak način podeljevanja štipendij, kot ga imajo v nekaterih delovnih organizacijah, sicer ni pravilen, štipendiste pa le dobijo.

Ali nam reforma šolstva obeta boljše čase?

V prihodnjem letu se tudi za nas obetajo boljši časi. Izobraževanje bodo namreč končali prvi učenci srednjega programa V. stopnje naše šole in verjetno bodo med njimi tudi učenci, ki bodo šolanje nadaljevali na fakultetah, in sicer za poklice, ki jih nam primanjkuje. Prepričana sem, da bodo ti učenci ostali bolj navezani na našo delovno organizacijo, saj smo jim nudili ugodnosti

že štiri leta, in prav toliko še na fakultetah.

V letošnjem letu je bilo vse preveč prosilcev študentov Ekonomske fakultete in učencev Ekonomske srednje šole ter učencev, ki se šolajo za poklic elektronika. Nemogoče je bilo ustreči vsem, tudi otrokom naših delavcev ne.

Pričakovati moramo, da bo prosilcev za štipendije vsako leto več. Temu botruje stabilizacija oziroma vedno slabši življenjski pogoji ter da je štipendija zagotovilo za zaposlitev.

Na novo smo obravnavali 54 prosilcev za študij ob delu. Vsem tem so bile podeljene kadrovske štipendije, oziroma ugodnosti za študij ob delu. Razveseljivo je bilo, da smo v letošnjem letu na naši šoli odprli oddelek nadaljevalnega programa za obratnega strojnega tehnika. Delavci so zadovoljni, saj imajo večje ugodnosti kot na drugih šolah.

Večina delavcev žal ne ve, da so kriteriji za podelitev štipendij ob delu zapisani v Samoupravnem sporazumu o izobraževanju in štipendiranju, in tako niti ne vedo, da je potrebno prošnjo oddati v kadrovske službe, da so tudi zanje potrebna razna dokazila oziroma potrdila, testiranje in podobno, zato pride večkrat do negodovanja. Toda tudi tu se nam obetajo boljši časi, saj bo v kratkem izšel novi Pravilnik o izobraževanju, ki bo šel v obravnavo in tako boste imeli možnost posredovati čimveč pripomb, za kar vam bomo zelo hvaležni.

Kje ste štipendisti Titovega sklada?

Pa še nekaj besed o štipendijah iz dela, oziroma štipendijah Titovega sklada.

Mogoče se boste nekateri bralci spomnili, da smo v mesecu maju objavili članek z naslovom »Kje ste štipendisti Titovega sklada«. V članku smo apelirali na predsednike konferenc ZSMS posameznih tozdov. Pred potekom roka smo klicali predsednico konference ZSMS Litostroj, ker pa je bila odsotna, smo se pogovarjali s sekretarjem. Kljub temu smo ob koncu razpisanega roka ostali brez Titovega štipendista za šolsko leto 1984/85. (V Litostroju imamo samo enega). Rok je namreč potekel 30. junija 1984.

Ker je bila akcija podelitve štipendij v vsej Sloveniji zelo ne-

uspešna, saj štipendistov tega sklada skoraj ni, se je konferenca ZSM Slovenije odločila, da razpišejo ponovni rok, in sicer od 15. do 31. oktobra. Tako nas je obiskal tovariš Lah iz MK ZSMS Ljubljana. Menil je, da mora vsaj Litostroj imeti med svojimi delavci kandidata, ki bi zaslužil štipendijo tega sklada. Ob naporih naših mladincev ter kadrovske službe nam je kljub kratkemu roku uspelo pridobiti dva delavca, ki bosta prejela štipendijo Titovega sklada ob delu in enega iz dela, seveda pa nam jih mora potrditi še Titov sklad SR Slovenije. Ob tem pozivam vse DPO, da spodbujajo mlade, uspešne in prizadevne delavce, naj se prijavijo za študij ob delu in iz dela tega sklada, saj bo kmalu mesec maj 1985 in že bomo morali razmišljati o novih štipendistih Titovega sklada, saj je prvi rok daljši in imamo več možnosti, da pripravimo vso potrebno dokumentacijo, oziroma dobimo mladince, ki res zaslužijo priznanje, da postane Titov štipendist.

M. Jevnikar

Po uspešnih tekmovanjih

V ponedeljek 22. oktobra je generalni direktor Mirko Jančigaj priredil sprejem za naše letošnje udeležence zveznega tekmovanja kovinarjev. Ob tej priložnosti jim je čestital za dosežene rezultate, še posebej pa Bernardu Dolencu, našemu delavcu, ki je med kovači na tem tekmovanju dosegel prvo mesto.

Na zveznem tekmovanju sta iz naše delovne organizacije sodelovala še kovač Štefan Dornik in livar Milan Muršič, ki sta se prav tako dobro uvrstila. Milan Muršič je bil tudi namlaški udeleženec zveznega tekmovanja kovinarjev, za kar mu je DO NAFTA—GAS podelil posebno priznanje.

Še enkrat jim čestitamo in jim želimo še veliko delovnih uspehov in uspehov na delovnih tekmovanjih. (Foto: K. G.)

Predsedstvo sozdovega sindikata

Neizkoriščene možnosti

»Samoupravni sporazum o združevanju delovnih organizacij v sozd ZPS smo sprejeli tudi zato, da bi krepili enotnost znotraj ZPS in če bi ga dosledneje uresničevali, bi dosegli večje rezultate kot doslej. Kljub razvejanemu samoupravnemu področju pa nismo storili vsega oziroma smo premalo,« so menili na zadnji seji predsedstva sozdovega sindikata, ko so ocenjevali delo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij sozda v letošnjem letu.

Predsedstvo je nadalje ugotovilo, da bi morali izvršilne odbore delavskega sveta bolj »uporabljati« za skupno dogovarjanje in usklajevanje, ne pa da smo njihovo delo v praksi jemali preveč formalistično. Roki sklicevanja omenjenih odborov so prekratki in ne dovoljujejo poglobljenih razprav v delovnih organizacijah, usklajevanja njihovega dela, kaj šele pripravo ustreznih sklepov za dokončno odločanje na seji delavskega sveta sozda.

MN — DELAVSKIM SVETOM VEČ PRISTOJNOSTI

Člani predsedstva so menili, da bi morali sam sistem samoupravnega odločanja »popraviti« v tej smeri, da bi delavski sveti dobili več pristojnosti. To zahtevo so utemeljevali predvsem z dejstvom, da postajajo seje delavskega sveta precej formalne, da na njih praktično ni nobenih razprav in da delegati iz delovnih organizacij na seji sozdovega delavskega sveta potrjujejo

le tisto, kar so potrdili že v svojih delovnih organizacijah. Skratka, se je delavskega sveta sozda postajajo zgolj priložnost za sprejemanje ugotovitvenih sklepov. Ob tem so člani predsedstva sozdovega sindikata spregovorili tudi o obveščanju o gospodarskih rezultatih delovnih organizacij in sozda v celoti. Enotno so ugotovili, da informacije o gospodarjenju prihajajo prepozno, z večmesečno zamudo, kar pa onemogoča sprejemanje sprotne ukrepe in odločitve.

Predsedstvo koordinacijskega odbora sindikata sozda ZPS se je v svoji razpravi dotaknilo tudi dela družbenopolitičnih organizacij, pri čemer je ugotovilo, da mladinska organizacija na sozdovi ravni nikakor ne more zaživeti in da bo gotovo morala sprejeti tako vsebino dela, ki bo bolj, kot doslej privlačevala mlade iz delovnih organizacij našega tozda. Ko so obravnavali svoje delo, so ugotovili, da so dosti-krat zavoljo nedorečenih sistemskih

ukrepov neučinkoviti oziroma, da reševanje nekaterih pomembnih zadev, kot je denimo samoupravni sporazum o skupni delitvi dohodka in sredstev za čisti dohodek, vse predolgo traja. K področjem, kjer si sindikat že vrsto let prizadeva izboljšati položaj, pa žal ne preveč uspešno, lahko prištejemo tudi premočno administriranje in pa prepočasno razbremenjevanje gospodarstva.

Predsedstvo sozdovega sindikata je tudi ugotovilo, da aktivnosti, ki zadevajo zimske in letne igre, prvomajsko srečanje v Poreču, srečanje likovnikov in pevskih zborov iz delovnih organizacij sozda ZPS in pa priprave na spomladanski in jesenski kros redno potekajo. Še naprej pa ostaja neuresničena njihova naloga, ki zadeva združevanje in usklajevanje počitniških zmogljivosti na sozdovi ravni.

Na koncu so člani predsedstva sindikata sozda ZPS opozorili še na nekatere neuresničene naloge, ki smo si jih zadali s planskimi dokumenti, pri čemer so imeli v mislih predvsem programske skupnosti, tržništvo, povezovanje sozda z drugimi inženiring in poslovnimi organizacijami, predstavnštva in izgradnjo kompleksnih objektov oz. skupne posle.

V. G.

PORTRET

Milan Valentinčič

Razlog, zaradi katerega smo tokrat izbrali tovariša Valentinčiča je ta, da je bil rojen na isti dan kot naša republika — in sicer 29. novembra. Po letih je sicer nekoliko starejši, ker je rojen leta 1931, vendar nič ne de. Sam pravi, da je tako čisto v redu, saj ima zaradi prostih dni več časa za praznovanje.

Rojen je bil v Biču blizu Taborske jame, kar je okrog 6 km od Grosupljega. Zelo dobro se spominja vojnih let, saj jih je preživel v dobi, ko so mladi ljudje zelo občutljivi in dojemljivi. Ostal je strah

pred napadi, gred padajočimi granatami in laalskimi napadi. Res je, da tam ni bilo kakšnih večjih bitk, vendar je vojna aako kot povsod pustila globokeledi v ljudih.

Leta 1949 oe je zaposil v Intostroju. Končal je poklEno šolo in se izzil za strojnega kijučavničarja. Do ločitve Prodajno-projektvnege biroja (prej PPB) je bil lokacijsxo izven Litostroja, na Gospodarskem razstavišču, potem pa j t prišel v upravno stavbo in je zdaj v todnu IRRP. Tu dela zdaj že skoraj 20 let kot

vodja oddelke za industrijsko opremo, kjer opravljajo storitve oziroma manjša naročila za strojne in bruge dele.

V Litostroju mu je všeč in se tu dobro počuti. Skoraj z gotovostjo lahko trdimo, da bo ostal tu tudi do upokojitve. Prav ponosen je na razvoj Litostroja v zadnjih letih in meni, da je tudi razvojni program pravilno izbran. Še posebej pa mu je všeč, da temelji naš razvoj na lastnem znanju in ne na tujih licerEah.

Ceprav po rodu Dolenjec, je postal že puavi Ljubljančan. Od Litostroja je dobil dvosobno stanovanje na Djckovičevi cesti, gred desetimi leti pa se je preselil v svojo hišo v Guncjljah. Rešil se je hrupa Integralove remize in se preselil v hišo, kjer mu največ časa vzame vrt in razna drobna opravila, ki pa jh rad in z veseljem opravlja. Veliko protegega časa preživi z ženo in hčerko-srednješolkko, zelo rad pa tudi gobari in hodi v hribe. Njegova velika ljub tzen je Sorica, kamor delo rad pelj t tudi prijatelj t in sorodnik t. Je pač človek tiste vrste, xi vidi iepoto planine tudi poleti in ne lt skozi oči navbušenih smučarj tv.

V prošnem času tudi rad bere — predvsem knjige o pertrzamsxi zgodovini. pol ttja pa prežvlja na morju, maEe ne sprehodih pe goddovih in plcnimak, največ pa okrog hiše in na vrtu.

Ob dnevu republike in seveda nj tgove-mu prazniku, mz iskrenoČestitamo!

M. M.

PREJELI SMO...

Zahvala za izdelavo zobčnikov za reduktor

Na naši novi napravi za proizvodnjo S-kislina je prišlo na enem od reduktorjev do okvare in uničenja zobčnikov, zaradi česar smo morali ustaviti celotno napravo za proizvodnjo žveplove kisline. V istem času sta bili tudi obe preostali napravi za proizvodnjo žveplove kisline v rednem remontu. Ker pa kisline oskrbujejo ostale proizvodnje v naši DO s sekundarno paro, je bila na pomolu še energetska katastrofa, v kolikor ne bi rešili proizvodnje S-kislina.

Lahko rečemo, da je le hitra izdelava novih zobčnikov v Vaši delovni organizaciji in montaža le-teh v reduktor rešila na eni strani proizvodnjo žveplove kisline, na drugi strani pa nam je omogočila normalno energetska oskrbo ostalih obratov, ki potrebujejo paro.

V zvezi s tem gre VELIKA ZAHVALA vsem strokovnim in ostalim delavcem LITOSTROJA, ki so nam tako NESEBIČNO in z RAZUMEVANJEM priskočili na pomoč.

Menimo, da to lahko služi kot svetel zgled, kako lahko ena delovna organizacija pomaga drugi, in kako si lahko strokovni in ostali delavci v stiski pomagajo, včasih tudi mimo vseh formalnih poslovnih obveznosti.

Tovariško Vas pozdravljamo!

Podpredsednik KPO:
Robert JEDLOVČNIK, dipl. ing.

Odlični devet-mesečni rezultati

Če na kratko povzamemo uspešnost poslovanja naše delovne organizacije, ugotovimo, da so bili rezultati ob prvem letošnjem četrtletju relativno slabi, precej boljši ob polletju, ob tretjem četrtletju pa zelo dobri. Že ob obravnavi polletnih rezultatov smo izdelali načrte za poslovanje v naslednjem četrtletju, ki je sedaj že za nami. Lahko se pohvalimo, da smo načrtovano ne le dosegli, temveč v nekaterih elementih celo presegli.

V devetih mesecih je bil celotni prihodek Litostroja za 109 % večji kot pred letom dni in je predstavljal 88 % načrtovanega v letu 1984. V celotnem prihodku je tokrat tudi 180 milijonov dobljenih obresti, ki smo jih dobili za kratkotrajno posojanje likvidnih sredstev (predvsem Interni banki ZPS). Relativno ugoden likvidnostni položaj nam je namreč omogočil gotovinska plačila dobaviteljskih računov, ki smo jih v preteklosti plačevali z menicami. Likvidnostni položaj (tako dinarski kot devizni) nam je posredno omogočilo tudi najetje inozemskih blagovnih posojil ob koncu lanskega leta in v letošnjem letu. Ko bo potrebno te kredite v prihodnosti vračati, pa bo to vplivalo tudi na našo likvidnost in zaradi tečajnih sprememb konvertibilnih valut tudi na dohodek Litostroja.

Eksterna realizacija, ki je glavna postavka celotnega prihodka, je v devetih mesecih dosegla 7339 milijonov dinarjev, kar je bilo 116 % več kot v enakem lanskem obdobju. Z domačega trga izvira 4918 milijonov din (92-odstotna rast), s konvertibilnega 614 milijonov din (63-odstotna rast) in s klirinškega 2383 milijonov dinarjev (211-odstotna rast).

Porabljena sredstva so za 129 % višja kot pred letom dni, kar presega rast celotnega prihodka (109 %), rastejo pa tudi v primerjavi s polletjem. Vendar pa je to glede na dolg proizvodni cikel in na vse večjo inflacijo normalno. Razlika med celotnim prihodkom (9137 milijonov din) in porabljenimi sredstvi (4904 milijonov din) je litostrojski devetmesečni dohodek, ki znaša 4233 milijonov dinarjev, kar je nekaj več od celotnega letošnjega planiranega dohodka. Letošnji devetmesečni dohodek je za 90 % večji od lanskega. Indeks rasti dohodka je glede na tistega ob polletju sicer ugodnejši, zaostaja pa za indeksom rasti celotnega prihodka. To pa smo ob inflatornem gibanju cen tudi napovedovali in pričakovali. Dobra likvidnost je pripomogla k temu, da so obveznosti iz dohodka naraščale počasneje od dohodka, kar je pomembno vplivalo na to, da je čisti dohodek že presegel letni plan za 9 % in je za 113 % večji kot lani. Seveda pa to vpliva tudi na boljše —

višje osebne dohodke. V devetih mesecih je bilo v Litostroju izplačanih za 1421 milijonov bruto osebnih dohodkov in doseženo povprečje 27.159 dinarjev na delavca. Osebni dohodek se je letos v povprečju povečal za 55 odstotkov.

Zadovoljni smo lahko tudi s tako imenovano neto akumulacijo, ki je ostala po razdelitvi čistega dohodka na osebne dohodke, stanovanjski sklad skupne porabe za druge namene, rezervni sklad in posojila iz poslovnega sklada. Ta akumulacija je v tem obdobju znašala 125 % več kot smo načrtovali za celo leto in celo za 227 % več kot v istem obdobju lani. Kljub temu pa je za nas še vedno prenizka, saj ne dohiteva povečanja angažiranih sredstev ter primanjkljaja 1270 milijonov din, kakršen je bil ob koncu lanskega leta. Kljub zdajšnji visoki neto akumulaciji ta primanjkljaj še vedno znaša 1190 milijonov dinarjev.

Slabša stran — konvertibilni izvoz

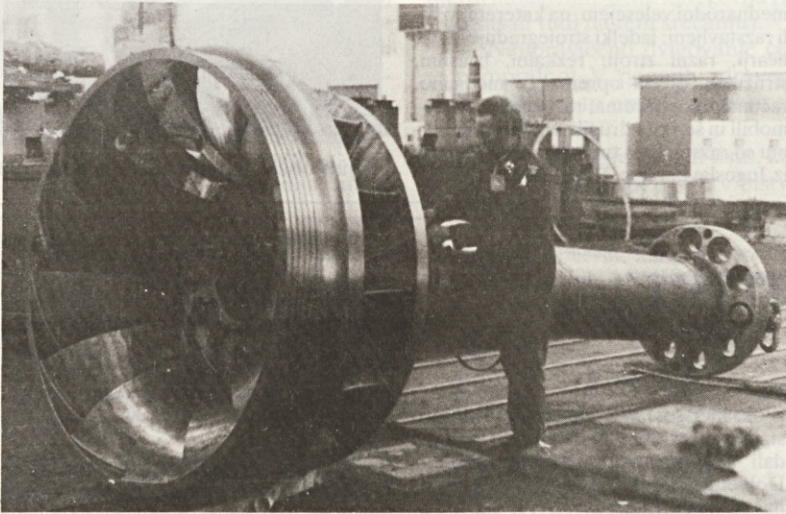
Ob vsem zadovoljstvu in pohvalnih besedah pa ne moremo mimo precej neugodnega izvoza na konvertibilno področje. Čeprav je v dinarjih izražen prihodek od konvertibilnega izvoza v letu dni porasel za 63 %, pa moramo vedeti, da je ta porast nastal predvsem po zaslugi plačil lanskega letnega dolgov Iraka. Priliv s konvertibilnega področja je znašal štiri mili-

jone 391 tisoč dolarjev, lani pa ga je bilo v istem obdobju le za dva milijona 894 tisoč dolarjev. Vendar pa moramo k temu podatku dodati to, da je bilo lani v devetih mesecih fizičnega izvoza za 8 milijonov 26 tisoč dolarjev, letos pa le za 6 milijonov 121 tisoč dolarjev. To je zaskrbljujoč podatek, saj Litostroj s takim trendom izvoza na konvertibilno področje nikakor ne bo mogel dosegati dobrih poslovnih rezultatov. Reševanje deviznih težav s tujimi blagovnimi krediti pa je lahko le začasna in kratkotrajna rešitev. Vso pozornost in energijo bo potrebno usmeriti na konvertibilno področje ter povečati izvoz v tej dolarski smeri, ki je v tem trenutku in tudi v prihodnosti pogoj za uspešno poslovanje in doseganje dobrih poslovnih rezultatov.

Minulo, vsekakor zelo uspešno poslovno obdobje Litostroja, na katerega sicer meče rahlo senco slab konvertibilni izvoz, obeta tudi zadovoljiv in uspešen zaključek poslovnega leta.

t. š.

Francisov gonilnik z gredjo za HE Globočica

USPEŠNE PONUDBE

Zbiramo nova naročila

Skupaj z delovno organizacijo Rade Končar smo dosegli velik uspeh pri ponudbi za HE STRATOS v Grčiji. Gre za dobavo dveh Francisovih turbin, vsaka moči po 82 MW, ki bodo po obsegu doslej največje turbine, izdelane v Litostroju. I le bado nad 5 metrov premera.

Trenutno s kupcem sestavljamo pogodbo, ki bo predvidoma podpisana v začetku decembra. Objekt je za nas izredno zanimiv, saj nam je prvič uspelo pridobiti tako velik posel v Evropi, kjer je zelo veliko število tovrstnih proizvajalcev opreme, po drugi strani pa to pomeni tudi velike reference za nadaljnjo gradnjo velikih turbin. Vsa dela od projektiranja do dobave in montaže na terenu ter zagona morajo biti končana v 33 mesecih od podpisa pogodbe.

Uspelo nam je dobiti tudi prvo mesto na licitaciji za HE Blando na Islandu, in sicer skupaj z Rade Končarjem, za izdelavo dveh vertikalnih Francisovih turbin s pripadajočo opremo in skupno težo 520 ton. Na začetku novembra so bili prvi dogovori z investitorjem, končna izbira dobavitelja pa bo nekje v sredini decembra. Opravljeni pogovori nas navdajajo z optimizmom in pričakujemo, da bomo delo dobili.

Skupna vrednost obeh poslov je po pogodbah približno 7,5 milijona dolarjev, gotovo pa bo prišlo tudi še do korekcije pogodb.

Paberkovanje

Na istem zboru delavcev v tozdu PPO je bilo dano tudi poročilo o napredovanju v tem tozdu. Na vsakega delavca je prišlo v povprečju 9 točk. Sicer povprečje ni ravno najboljši kazalec, vendar bi bilo ta podatek zanimivo primerjati z napredovanjem v drugih tozdih in delovnih skupnostih.

☆☆☆

»Člani izvršnega odbora so mnenja, da bi se morali tisti, ki so se domislili in predlagali letno poročilo že v oktobru, posvetovati z osnovnimi organizacijami, ki bi o smiselnosti in utemeljenosti takšne zahteve lahko dala svoje mnenje.«

9. redna seja
IO OOS DS SSP —
9. 11. 1984

☆☆☆

»Izvršni odbor zahteva poročilo o tem, kako in zakaj se uporabljajo sredstva, ki se vsak mesec dovajajo iz osebnega dohodka delavcev za naš pihalni orkester. Takšno vprašanje je bilo že večkrat postavljeno, vendar odgovora nanj še nismo dobili. Zahtevamo takojšen in natančen odgovor.

Ali nam primanjkuje strokovnjakov

Pri načrtovanju kadrov za prihodnje leto smo ugotovili, da bomo potrebovali nekaj več kot 70 novih delavcev. Ker se število delavcev, ki vsako leto zapuste delovno organizacijo, že nekaj let suče okoli štiristo, ocenjujemo, da bo tudi drugo leto prekinilo delovno razmerje približno toliko delavcev. Poleg tega bo v letu 1985 veliko kadrov izpolnilo oba pogoja (starost in delovno dobo) in si tako pridobilo pravico do starostne upokojitve. Nekateri bodo verjetno izkoristili tudi pravico do predčasne upokojitve. Med njimi je veliko strokovnjakov in vodstvenih delavcev iz najrazličnejših področij. Prihodnje leto nas torej čaka veliko dela, saj bomo morali z novimi ljudmi zapolniti vrzel, ki jo bodo pustili delavci, ki bodo iz tega ali onega razloga prenehali delati pri nas.

Kje bomo dobili toliko novih kadrov?

Največ jih bo seveda prišlo iz Srednje šole tehniških strok, ki je naš najboljši in najzanesljivejši vir novih kadrov. Vendar bo največje število teh delavcev v proizvodnji, mi pa bomo potrebovali tudi veliko novih delavcev v pripravi proizvodnje in v drugih strokovnih službah. Ocenjujemo, da bo drugo leto zaključilo šolanje 11 naših študentov na višjih in visokih šolah, kar je komaj omembe vredno v primerjavi s potrebami. Ker tudi z objavami v časopisu nismo kaj prida uspešni pri pridobivanju novih strokovnih sodelavcev, se bomo morali naloge lotiti drugače. Skušali bomo pridobiti absolvente in študente zadnjega letnika predvsem na fakulteti za strojništvo. Pri tem bomo uspešni samo, če jim bomo uspeli vzbuditi zanimanje za delo pri nas. Pripravili jim bomo predstavitev naše delovne organizacije, ki bo morala biti kvalitetna, saj bo verjetno tudi v bodoče tak način iskanja mladih strokovnjakov najbolj zanesljiv in uspešen. Vendar je pridobitev novih delavcev šele začetek dela, ki je potrebno, da se iz začetnika razvije dober strokovnjak. Najtežje delo nas namreč čaka šele potem, ko sprejememo pripravnika v delovno razmerje. Delo s pripravnikom lahko zaupamo samo najboljšim strokovnjakom — monterjem, ki edini lahko začetnika kar najbolje usposobijo za samostojno strokovno delo. Vendar je tudi po uspešno zaključenem strokovnem izpitu potrebno spremljati mlade delavce in poskrbeti tako za njihovo dobro počutje, kot za osebnostni razvoj. Prav tu pa največkrat grešimo in po pripravniku prepustimo mlade strokovnjake njihovi iznajdljivosti.

Ko smo analizirali razgovore, ki

smo jih imeli z delavci s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, ki so zapustili delovno organizacijo na lastno željo, smo namreč ugotovili naslednje: največ jih odide v starosti od 25 do 30 let in imajo od enega do pet let delovne dobe. Prav to pa je tisto obdobje, ko teoretičnemu znanju dodajo praktične izkušnje in postaja njihovo delo iz dneva v dan plodnejše.

Kakšni so razlogi njihovega odhoda?

Na prvem mestu je nezadovoljstvo z organizacijo dela, sledijo pa še: nezadovoljstvo z delom, z možnostjo napredovanja in izpopolnjevanja. Nezadovoljstvo z osebnim dohodkom se pojavlja kot razlog odhoda samo izjemno. Kot zanimivost so navedli, da njihovega nezadovoljstva sodelavci niso vzeli resno. Šele potem, ko so napisali odpoved, so jim obljubili vse, kar prej ni bilo izvedljivo. Če se sedaj vrnemo k vprašanju, ali nam primanjkuje strokovnjakov, lahko odgovorimo pritrdilno. Vendar nismo prav ničesar storili, če samo sprejememo nove ljudi v delovno razmerje. Moramo jih namreč strokovno usposobiti in jim pomagati, da se s svojim delom ustvarjalno vključijo v našo delovno organizacijo. Saj je veliko težje dobre strokovnjake zadržati, kakor pa pridobiti nove.

Ali nam bo uspelo zadržati mlade strokovnjake, ki jih bomo v bodoče skušali pridobiti z višjih in visokih šol, je torej odvisno od vseh nas. Največji delež odgovornosti pa imajo pri tem predvsem strokovni delavci in organizatorji proizvodnega in poslovnega procesa v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti.

T. Ivanič-Lukič

VABILO

Kulturna komisija pri Konferenci OO sindikata vabi naše najmlajše na novoletno praznovanje, ki bo 23. 12. 1984 ob 9. in 11. uri v Šentjakobskem gledališču na Krekovem trgu 2.

Ogledali si bodo otroško igrico

MEDVEDEK NA OBISKU

Po predstavi bo prišel med otroke stari dobri dedek Mraz in jih obdaril, tako kot vsako leto.

Pridite vsi, saj bo veselo!

9. redna seja
IO OOS DS SSP —
9. 11. 1984

☆☆☆

Na isti seji so člani izvršnega odbora tudi predlagali, da bi sredstva za 8. marec zbrala (in enako razdelila) konferenca osnovnih organizacij sindikata, saj bi bil to mogoče način, ki bi omogočil enako obdaritev žensk v Litostroju. Vsi drugačni poizkusi doslej (razna dogovarjanja in skupne odločitve) so klavarno propadli, prevelike razlike, do katerih je ob tej priložnosti prihajalo med tozdi ter predvsem med tozdi in ds, pa so povzročale le nevoljo.

Tudi takšna rešitev je precej dvomljiva, saj tisti, ki imajo na razpolago materialna sredstva (t. j. denar), lahko svoje drage in maloštevilne sodelavke še dodatno nagradijo. Poenotena in simbolična počastitev tega praznika pa bi lepo odplavala po vodi.

☆☆☆

Delavski sveti vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so obravnavali in potrjevali tudi uspešno devetmesečno bilanco in seveda in z veseljem spremembo vrednostni točke, ki se je povečala skoraj za 15 %. Res je, da se s tem razmerja med osebnimi dohodki ne bodo spremenila, kot je bilo odgovorjeno na vprašanje delavca na enem izmed zborov delavcev. Povečale pa se bodo razlike med (različno visokimi) osebnimi dohodki v naši delovni organizaciji — za približno 15 odstotkov.

☆☆☆

Mladinski seminar in pohod

Konferenca ZSMS Titovi zavodi Litostroj je skupaj s komisijo za IPD organizirala seminar in pohod za mladince in mladinke naše DO. Tako smo se 13. oktobra ob 7. uri zjutraj zbrali pred Litostrojem in se odpravili na pot. Moram povedati, da so bili med nami tudi gostje — štirje mladinci iz sozda REIK Kolubara, Lazarevac, ki so se radi odzvali našemu povabilu.

Hitro smo navezali stike, tako da ni bilo težav pri spoznavanju. Odpeljali smo se proti Radovljici, kjer smo imeli v Sindikalnem izobraževalnem centru vse pripravljeno za izvedbo seminarja. Seminar je bil razdeljen na 2 dela. V prvem delu je bilo predavanje, v drugem pa delo po skupinah. V dopoldanskem delu seminarja smo imeli po programu temo: Gospodarski položaj naše delovne organizacije danes in v prihodnje, katero je razlagal direktor tozda PUM Zvonimir VOLFAND, dipl. ing.

Podrobno nas je seznanil s položajem, v katerem se nahajamo in z napor, ki nas še čakajo v prihodnje. Delo po skupinah je bilo zelo konstruktivno, saj so bila vprašanja, postavljena tov. Volfandu, izredno zanimiva in pomembna.

V popoldanskem delu seminarja pa smo imeli na programu temo Delovanje OO ZSMS in problem vključevanja širšega kroga mladincev v delo OO in ostalih DPO, katero je pripravil in razlagal predsednik OO ZSMS tozda IVET Peter Saje. Nakazal je vrsto problemov, ki bi jih morali mladi čimprej rešiti. Pri tej temi so bili prisotni tudi predstavniki DPO in samoupravnih organov — predsednik akcijske konference ZK Josip Klobučar, sekretar KOOS Slobodan Nedič in predsednik delavskega sveta delovne organizacije Ivan Babič. Po končanem predavanju Sajeta je zopet potekalo delo po skupinah. Vprašanja so

se nanašala predvsem na delo v mladinski organizaciji in ostalih DPO. Zanimivo je bilo predvsem vprašanje, kako mladince zainteresirati za delo v mladinski organizaciji. Po končanem seminarju so bila sprejeta naslednja stališča:

Udeleženci seminarja smo mnenja, da je potrebno take seminarje organizirati tudi v bodoče. Poleg tega je potrebno pripraviti čimveč okroglih miz o aktualni problematiki, katere pa so lahko v sami delovni organizaciji. Menimo, da je to edina oblika dodatnega izobraževanja mladih, ki mladincu oz. mladinki pokaže delo vnaprej.

Seminar je pokazal, da se mladi zavedajo neaktivnosti posameznih mladincev in da želijo s svojim prispevkom to popraviti.

Prva naloga bo dana Komisiji za informiranje, da opravi anketiranje mladih v naši delovni organizaciji. Upamo, da bomo s tem dobili odgovor na vprašanje, kako mlade zainteresirati za delo.

Glede prikaza gospodarskega položaja naše DO danes in v prihodnje lahko povemo le to, da bi morale take razprave potekati po vseh tozd/ds. Menimo, da bi mladi le tako do podrobnosti spoznali gospodarski položaj v naši DO.

Po večerji smo organizirali spoznavni večer, na katerem smo si izmenjali razne predloge, predvsem z mladinci iz REIK Kolubare. Ostalim mladincem in mladinkam pa ni bila potrebna nikakršna pomoč za spoznavanje med seboj, saj je

k temu pripomogla glasba.

Drugi dan, to je v nedeljo, smo imeli pripravljen pohod. Vreme nas ni izdalo, bil je prekrasen dan. Z avtobusom smo se odpeljali do Begunj, kjer smo si ogledali muzej talcev in grobišče talcev, nato pa smo odšli peš do Drage, mimo gradu Kamen in vrste drugih revolucionarnih obeležij ter spomenikov. V Dragi nas je čakal avtobus. Odpeljali smo se v Vrbo, kjer smo si ogledali rojstno hišo Franceta Prešerna. Kosilo smo imeli v zasebnem gostišču v Radovljici. Po krajši zabavi ob glasbi smo se vrnili v Ljubljano. Povratek je bil izredno vesel, nič kaj veselo pa ni bilo slovo. Razšli smo se v upanju, da se bomo zopet dobili na takih seminarjih in pohodih, seveda tudi z drugimi mladinci, ki se tokrat niso prijavi. Prijateljstvo, lahko rečem, je bilo enkratno, predvsem pa moram povedati, da smo bili vsi iz vodstva nekoliko presenečeni, saj so bili udeleženci celo soboto na seminarju prisotni in izredno delavni.

Mnenje vseh mladincev in mladink je, da sta seminar in pa tudi pohod v celoti uspela. Marsikaj smo se naučili, kar bo pomagalo pri našem nadaljnjem delu. Pohvalo in obenem tudi zahvalo za gostoljubnost pa smo prejeli od mladincev iz Kolubare, od katerih smo se poslovili še isti večer. Tudi tu je bilo slovo težko, saj smo imeli vsi solze v očeh, vendar smo si obljubili, da se mora sodelovanje med njihovo in našo delovno organizacijo nadaljevati. Sklenili smo, da se kmalu vidimo, če ne prej, pa drugo leto.

Izlet mladincev v Brno

Najboljši mladinci posameznih tozdov in delovnih skupnosti so bili sredi septembra na izletu po Čehoslovaki. Z njimi je bil tudi predsednik akcijske konference ZK Josip Klobučar.

Odhod je bil v soboto, 15. 9. 1984, ob 6. uri. Po pregledu prisotnih smo se odpravili na pot. Že na avtobusu se je ustvarilo prijetno vzdušje, ki se je nadaljevalo vse do prihoda v ČSSR. V Brnski pregradi so nas pričakali predsednica sindikata DO Julij Fučik tov. Jilkova ter upravnik doma, nato so nam razdelili ključne bungalovov in sob. Pred večerjo mi je tov. Jilkova predala program za vse dni bivanja v ČSSR:

Nedelja, 16. 9. 1984 — Ogledali smo si mednarodni velesejem, na katerem so bili razstavljeni: izdelki strojegradnje — vilčarji, razni stroji: rezkalni, brusilni, stružnice..., vsa oprema za medicino, računalniška oprema, razni roboti, avtomobili in še vrsta drugih izdelkov. Na sejm so razstavljala tudi nekatera podjetja iz Jugoslavije, npr. Rade Končar...).

Ponedeljek, 17. 9. 1984 — Ogledali smo si mestno središče Brna in tudi nakupovali. Zeleli smo videti grad Špilberk, vendar nam je vožnja povedal, da je grad ob ponedeljskih zaprt.

Po večerji smo odšli na ladjo, kjer smo imeli organizirano zabavo — ples. Vsi smo pričakovali mladince oz. mladinke iz njihovega podjetja, vendar smo bili grenko razočarani, kajti pričakal nas je in bil cel večer z nami le en predstavnik sindikata, ki je bil obenem tudi naš vožnja. Poleg njega so bile tudi 4 mladinke, katere so stregle pri zajtrku, kosilu in večerji, vendar se z njimi nismo mogli pogovarjati o medsebojnem mladinskem sodelovanju. Imeli smo tudi manjšo nezgodo, kajti ena izmed naših mladink si je zvila nogo. Upali smo, da bo naslednji dan boljše.

Torek, 18. 9. 1984 — Takoj po zajtrku smo se odpeljali v Olomouc. Izrazili smo željo, da bi imeli kosilo kje v Olomoucu, vendar se nam ta želja ni izpolnila. Dobili smo suho hrano za ves dan. Odhod v Olomouc smo prestavili za 2 uri, ker smo morali našo mladinko peljati v bolnišnico, kjer je dobila na nogo mavec. Vsi mladinci Litostroja so bili pripravljeni počakati, da se vse potrebno uredi in da gre naša mladinka z nami. Pokazalo se je pravo prijateljstvo med nami. Ko smo prispeli v Olomouc, smo imeli organizirane le nakupe, za ostalo pa ni bilo časa. Vsaj tako sta menila oba vožnja, ki sta bila z nami. Prosila sem ju, naj vendarle odidemo na grad in si ga vsaj od zunaj malo ogledamo, toda brez uspeha. Vrnili smo se nazaj v Brno.

Zvečer sta nas obiskala predsednik in podpredsednik mladine njihove delovne organizacije. Pogovor z njimi je bil kratek. Slišali smo predvsem to, da pri njih ni prave povezave med DPO ter da želijo, da naslednje leto pride predstavnik mladincev na obisk v Ljubljano v našo DO. Na kratko sem ju seznanila z delovanjem naše mladinske organizacije in o tesnem sodelovanju z drugimi DPO in samoupravnimi organi, kar jih je malo prese-

netilo. Imeli smo občutek, da pri njih ni tako.

Sreda, 19. 9. 1984 — **Blansko, ogled jame Macoha.** Lahko rečem, da je bil edino ta dan izpeljan čisto po programu. Ogledali smo si jamo Macoha in nakupovali v mestu Blansko. Na povabilo ČKD Blansko smo obiskali direktorja Petlaka, šefa livarne tov. Borkovca, sekretarja tov. Matjaža, predsednika sindikata tov. Dimačka ter odgovornega za rekreacijo tov. Kolmačka. Moram povedati, da je bil sprejem pri njih povsem drugačen, saj so pokazali izredno zanimanje za nas ter za našo poslovno in prijateljsko sodelovanje.

Po večerji smo imeli poslovilni večer s predstavniki podjetja Julij Fučik. Na žalost predstavnikov mladine tudi tokrat ni bilo.

Četrtek, 20. 9. 1984 — povratek v Ljubljano.

Če na kratko ocenim naš izlet, lahko povem, da nismo bili povsem zadovoljni, saj smo imeli vrsto težav; najprej z upravnikom doma, nato s samim vožnjem. Razočarani smo bili tudi, ker nismo imeli več stikov z njihovo mladino. V naselju nismo imeli pitne vode, pa tudi tople vode ni bilo v moški kopalnici. Prve dni je vseskozi padal dež, tako da je bila v nekaterih bungalovih oz. sobah voda na posteljah.

Kljub temu pa je naš izlet prinesel nekaj novega. Mladinci so se spoznali med seboj in navezali stike za delo po OO. Zahvaliti se moramo naši »ekipi« iz Iveta in PTS, saj brez njih ne bi bilo ničesar. Kar štirikrat so pomagali zamenjati gumo na avtobusu. Imeli so pač malo smole.

Na koncu naj se v imenu vseh mladincev iz Litostroja zahvalim vsem, ki so nam omogočili ta izlet. Vedite: mladinci in mladinke Litostroja vas niso razočarali in so s ponosom predstavljali našo delovno organizacijo.

Marjana DJULINAC

Delo na seminarju je potekalo po skupinah, kar je ugodno vplivalo na konstruktivnost razprave

Dr. Vlado Jordan

Kako smo tiskali partizanski denar

Menda se bralci ne boste čudili, da smo tudi v partizanih potrebovali denar, saj smo si morali hrano pogosto kupovati pri kmečkem prebivalstvu, čeprav je v takratnih vojnih razmerah tudi sami niso imeli na pretek. Polja so obdelovale večinoma ženske; moški so bili razseljeni po okupatorjevih zapori ali taboriščih, mnogi pa tudi v partizanih. Tudi tedanje uradne valute — italijanskih lir — je zmanjkovalo. Vodstvo Narodnoosvobodilne vojske je uvidelo, da je treba prebivalstvo oskrbeti z našo domačo valuto — partizanskim denarjem ali z »boni«.

Tiskarno, kjer naj bi te bone tiskali, smo tedaj že imeli; v njej so že tiskali časopise in brošure, celo knjige za šolsko mladino. Tiskarske stroje so partizani pripeljali v gozdove ob italijanski kapitulaciji septembra 1943, prvi stroj iz novomeške, drugi pa iz kočevske tiskarne.* Tudi zaloge tiskarskih črk, papirja, tiskarskih barv in podobnega so si oskrbeli, še preden so vedeli, da bodo morali tiskati denar. Poiskati je bilo treba samo še strokovno osebo.

Po ukazu Narodno osvobodilnega sveta (SNOS) so po bližnjih partizanskih brigadah zbrali nekaj poklicnih tiskarjev, mehanikov, knjigovezov, ključavničarjev; celo umetnikov, profesorja, inženirjev in risarjev niso spregledali. Tedaj pač ni bilo v bojnih enotah osebnih kartotek in pedantne administracije; še s pravimi imeni se večinoma nismo poznali — nadeli smo si izmišljena. To je bilo namreč nujno zaradi konspiracije pred okupatorjem in njegovimi volani, da ne bi bili naši svojci, ki so živeli na okupiranem ozemlju, žrtve sovražnikovega maščevanja. Zato je bilo zbiranje strokovnjakov dokaj zahtevno delo, vendar je bilo opravljeno z uspehom.

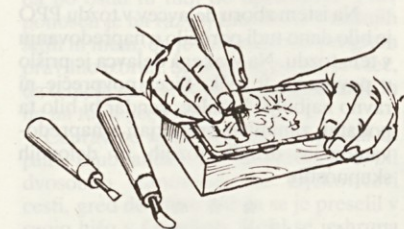
*Eden od teh strojev se je kmalu po vojni znašel v tiskarni Litostroja.

Omenjena dva stroja iz mestnih tiskarn so partizani namestili na dva različna hriba: na Goteniški Snežnik (nad Kočevjem) in na Rog. En stroj je med prevozom s tovornjakom doživel mitraljiranje iz sovražnega letala, nekaj dni nato pa ga je zasledila še sovražna patrulja, ko je bil skrit v gozdni goščavi, in ga je skupaj s tovornjakom zažgala. Vendar so ga partizani že v nekaj tednih popravili v vojni mehanični delavnici v osvobojenem Črnomlju in ga usposobili za delo. Tovornjak pa je bil zrel za odpad.

Brzotiskalni stroj je bil torej na voljo, vendar je manjkalo še marsikaj. Ko je tiskarna prejela nalog za tiskanje denarja, so se začeli šele pravi tehnični problemi. V hribih nismo imeli foto-kemijskih aparatov za izdelovanje klišejev, kaj šele elektriko. Ta bi bila potrebna ne samo zaradi klišejev, ampak tudi za pogon tiskarskega stroja. Elektriki smo se morali začasno pač odreči, za pogon stroja pa je naša zaščitna patrulja ugrabila iz neke zapuščene žage tik ob okupatorjevi postojanki dizelski motor. Gorivo zanj je bilo mogoče dobiti — sicer s težavami — z osvobojenega ozemlja v okolici notranjskih

Blok, kjer so 1944. leta že občasno pristajala zavezniška letala ali pa nam s padali spuščala najpotrebnejšo opremo. Dokler ne moremo izdelovati klišejev, bo naš stroj pač tiskal časopise, šolske knjige in propagandne letake.

Klišej — ti nam zadajajo probleme! Nekaj klišejev, dva ali tri, bi bilo že mogoče izrezati iz lesa. Potrebna je le precizna risba na papirju, ki jo v zrcalni podobi z indigo papirjem preneseš na les.

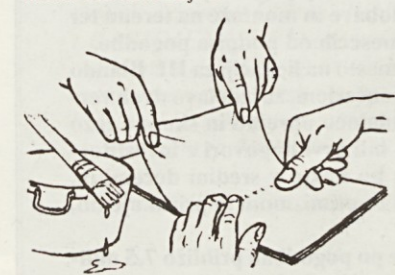
Risar izrezuje leseni klišej

Ustrezne lesene ploščice v formatih bodočih bankovcev, lepo spolirane, nam je že prinesel naš tovariš s svojega doma v dolini Kolpe. Težava pa je v tem, da je treba v stroj vložiti več popolnoma enakih klišejev, da bi bila naklada natiskana v znosnem času. Posamezni klišej tudi ne bi zdržali strojnega pritiska, ker bi bili prezgodaj stlačeni in neprecizni, tisk pa bi se zavlekel v nedogled.

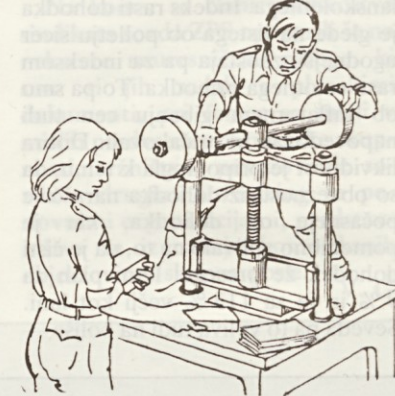
Toda šestnajst lesenih klišejev, kolikor jih gre v naš stroj, ni mogoče ročno popolnoma enako izrezati, kar pa je pri denarju nujno. Naši tiskarji so nam vedeli povedati, da so v mestnih tiskarnah prvotni, izvirni klišej lahko preprosto razmnožili tako, da so ga večkrat odtisnili

v plastično stereotipsko maso, nanjo pa so vili raztanjeno tiskarsko kovino — črkovino. Tako so dobili več popolnoma enakih odlitih klišejev — stereotip. Razveselil sem se, da mi bo treba izdelati samo en klišej za vse bankovce, kajti ta naloga je bila poverjena meni. Tiskarji so še dodali, da so stereotipsko maso mogli nabavljati samo iz tujine; mene pa je veselje takoj minilo.

Mi partizani moramo torej stereotipsko maso sami »izumiti«. Med nami je bil arhitekt, ing. Nace Gregorač iz Ljubljane, ki se je lotil tega opravila, kajti pred vojno se je zanimal kot grafični oblikovalec tudi za tiskarske probleme. Iz pivnikov in svilnatega papirja — tudi to so bili partizani med drugim pripeljali iz mestnih tiskarn — je po dolgem trudu zlepil prvo domačo stereotipsko maso, »Made in Yugoslavia« bi ji smeli reči. Za lepilo med posameznimi plastmi mu je rabil kuhinjski rižev močnik, precejšen skozni silven krpce zavezniških padal. (Mimogrede: ne precejeno rižev brozgo je pojedel, kdor je bil pač najbolj lačen.) Od kod riž, bi morda kdo vprašal, ko pogosto nismo imeli najpotrebnejše hrane. Od okupatorjev pač! Saj ob italijanski kapitulaciji niso utegnili vsega odpeljati s seboj; celo mnogo orožja so nam zapustili. Seveda pa so dosti več riža kot mi pojedle partizanske bolnišnice, za kar pa jim resnično nismo bili nevoščljivi.

Stereotipsko maso lepijo iz pivnikov in svilenega papirja

Klišej odtiskujejo v stereotipsko maso

Še preden se nam je stereotipska masa dobro posrečila, sem kot risar začel izrezovati lesene klišee za različne bankovce, čeprav kaj takega nisem dotlej nikoli počel. Pač pa sem se pred vojno kot strojni inženir amatersko ukvarjal tudi z risanjem. Narisane osnutke za bankovce je seveda poprej potrdila ustrezna ustanova narodno osvobodilne oblasti. Nožičke za izrezovanje lesorezov so po mojih navodilih izdelali tovariši ključavničarji iz gonilne vzmeti stare ure budilke, nekatere celo iz kovinskih palic starega dežnika (tudi ta se je po naključju znašel med našimi puškami); nožičke so še okalili in zbrusili. Tako so bili leseni klišej kmalu izrezljani, navzlic mojim že ožuljenim prstom, nevajenim takega dela.

Lesene klišee smo večkrat odtisnili v vlažno stereotipsko maso — matrico; to smo storili s staro knjigovozniško stiskalnico, pripeljano iz kočevske (ali novomeške?) tiskarne. Nato smo matrice osušili v nekakšni krušni peči, zgrajeni menda nalašč za ta namen (še ena arhitektova zamisel), saj smo krušno moko redkokdaj imeli. Sušenje matric na vlažnem gozdnem zraku namreč ni zaleglo, saj se je sneg na našem hribu zadrževal tja do juli-

O poslovni (ne)morali

V Gospodarski zbornici Jugoslavije je bilo 14. novembra posvetovanje (okrogla miza) o poslovni morali. Poleg znanih profesorjev je bilo na to srečanje povabljenih tudi nekaj večjih gospodarskih organizacij iz vse države, med njimi tudi LITOSTROJ. Teorija in praksa naj bi torej skupaj odgovorili na številna vprašanja o stanju in perspektivah pojava, kateremu se reče — poslovna morala.

Morala nasploh je del človekove osebnosti, hkrati pa tudi družbeni pojav kot ena od oblik družbene zavesti (kot so to tudi filozofija, religija, umetnost itd.). Po profesorju R. Lukiću je morala notranja, avtonomna norma (pravilo). Če jo človek prekrši, ga peče vest, kar je torej sankcija za to normo. Pravo pa je zunanja, heteronoma norma (pravilo), ki je sankcionirana z državno prisilo. Prav tu pa je po njegovem mnenju največja prednost morale pred pravom pri reguliranju človekovega obnašanja. Da bi se namreč lahko izrekla pravna sankcija (kazen), je potrebno z zapletenim in dolgotrajnim postopkom ugotoviti, da je bil kršen zakon. Nasprotno pa si moralno sankcijo izreče človek sam, takoj ko stori moralni prekršek, katerega on tudi najbolje pozna. Seveda marsikdo tudi beži »sam pred seboj«, si dela utvare iz izgovore, vendar si je končno ponavadi le najboljši sodnik. Znano je, da so ljudje, ki so med vojno hladnokrvno počenjali največja grozodejstva, šele čez nekaj let v svoji vesti občutili posledice in mnogi končali tudi s samomorom.

Seveda pa si ljudje v družbi ustvarjajo tudi neko skupno moralo, kot celoto pravil obnašanja in vrednot, veljavnih za določeno okolje in določen čas. Če hočejo posamezniki živeti brez večjih problemov, živeti v družbi, se morajo tej skupni morali prilagoditi, sicer lahko doživijo sankcije okolja (proglasijo jih za »nenormalne«, o njih govorijo, se jih izogibajo, jih bojkotirajo, se jim posmehujejo itd.).

Najvažnejše moralne norme so hkrati tudi pravne norme. Te pa so seveda zaščitene z zakonom in z aparatom državne prisile (miličniki, sodišča, zaporji itd.). Primeri za takšne norme so: ne kradi!, ne poškoduj drugega!, imej le eno ženo! (prepoved bigamije) itd. Tokrat pa govorimo predvsem o moralnih

normah, ki pa niso hkrati tudi pravne norme. To so na primer pravila vljudnega obnašanja, (spolnih) odnosov med spoloma (je skok čez plot (ne)moralno dejanje?), pomoči sočloveku, dostojnega oblačenja itd. Prav na tem zadnjem primeru lahko ilustriramo, kako relativno je lahko vprašanje morale in kako različna je lahko v različnih okoljih. Gole ženske prsi v kaki centralnoafriški deželi so (bile) nekaj povsem običajnega, moralnega itd. — doma, na ulici, kjerkoli. Golota na jadranski obali je že skoro nekaj povsem običajnega, ni pa bila še pred dvajsetimi leti in tudi sedaj ni n.pr. v poštnem uradu. Precej zgrajanja bi povzročila ženska, ki bi golih prsi hodila po Ljubljani; marsikje pa bi jo že prijeli miličniki — tedaj ko je moralna norma že uzakonjena (n.pr. v obliki prepovedi vznemirjanja javnosti).

Medtem ko pri splošni morali kot kriteriji prevladujejo vrednote, kot so spoštovanje in ljubezen do sočloveka, poštenje, humanost, nesebičnost itd., pa se je pri poslovni morali pojavi nov element: interesi partnerjev si namreč nasprotujejo. Tisto, kar je v korist ene pogodbene stranke (višja cena, daljši rok), je v škodo druge in zato teži k nasprotnemu (nižja cena, krajši rok). To je treba priznati in upoštevati, posebno še, če se odločimo za takšen družbeno-ekonomski sistem, ki temelji na delovanju tržnih zakonitosti.

Moralni kriteriji in norme, ki veljajo za medsebojne človeške odnose zunaj sveta ekonomske konkurence, se ne morejo uporabljati v razmerjih, kjer se pojavljajo subjekti z nasprotujočimi si interesi. Cilj poslovne morale je torej, da varuje vsebino gospodarskih odnosov in omogoča vsakemu udeležencu enake možnosti nastopanja na trgu. To je sicer prevladujoče pravno urejanje (posebno v zadnjem času), vendar ga poslovna morala nujno

dopolnjuje in povečuje njegovo učinkovitost. Dr. Šime Ivanjko pravi, da poslovna morala spremlja človeka tudi skozi družbenoekonomske odnose, ki so razosebljeni in dehumanizirani — z željo, da se v teh odnosih pojavlja tudi človek kot humano bitje.

Tako kot splošna morala se tudi poslovna morala nenehno spreminja in razvija in bi jo bilo nemogoče strniti v en sam pismen dokument (delni poizkusi so sicer razni kodeksi, ki pa veljajo le za eno stroko). Brez dvoma pa počiva na takšnih vrednotah, kot so držanje dane besede, izogibanje zaslužku brez vsakega dela, izogibanje špekulacijam, spoštovanje partnerja in njegovih interesov, dobri poslovni običaji, solidarnost. itd. Skratka: gre za nekakšna pravila o »fair playu«. Sankcije za kršitev poslovne morale se sicer v formalni obliki izrekajo pred častnimi sodišči, ki so formirana pri gospodarskih zbornicah (opomin, pisni opomin, objava opomina v javnih glasilih itd.), vendar bi morali glavne sankcije izrekati gospodarski subjekti spontano in sproti. Partnerja, ki krši poslovno moralo, bi morali opominjati, se ga izogibati in celo bojkotirati. Toda kaj, ko pa ima ponavadi partner, ki ravna nemoralno (n.pr. izsiljevanje višjih cen, deviz itd.) monopolni položaj!! Če ga bomo bojkotirali, bomo zašli še v težji položaj. In priznajmo — tudi mi smo tisti, ki dostikrat ravnamo podobno; v to nas silijo razmere!

Tu pa smo že pri ugotovitvi, katero smo na okrogli mizi tudi prikazali. Poslovna morala, ki jo trenutno razvijamo, je namreč **posebna morala**: je poslovna morala v pogojih jugoslovanske gospodarske krize in pomanjkanja delovanja ekonomskih tržnih zakonitosti. Propagiramo namreč takšna moralna pravila, kot so:

— Dohodek je v določenih primerih antisocialistična kategorija (to smo slišali tudi na tem srečanju).

— Neupravičeno dvigovanje cen je nemoralno! V pogojih zdravega delovanja trga to pravilo nikakor ne bi bilo potrebno.

— Nemoralno je uvoziti tisto, kar se dobi v Jugoslaviji! To je v bistvu

avtarkično gledanje in lahko daje potuho slabim domačim proizvajalcem.

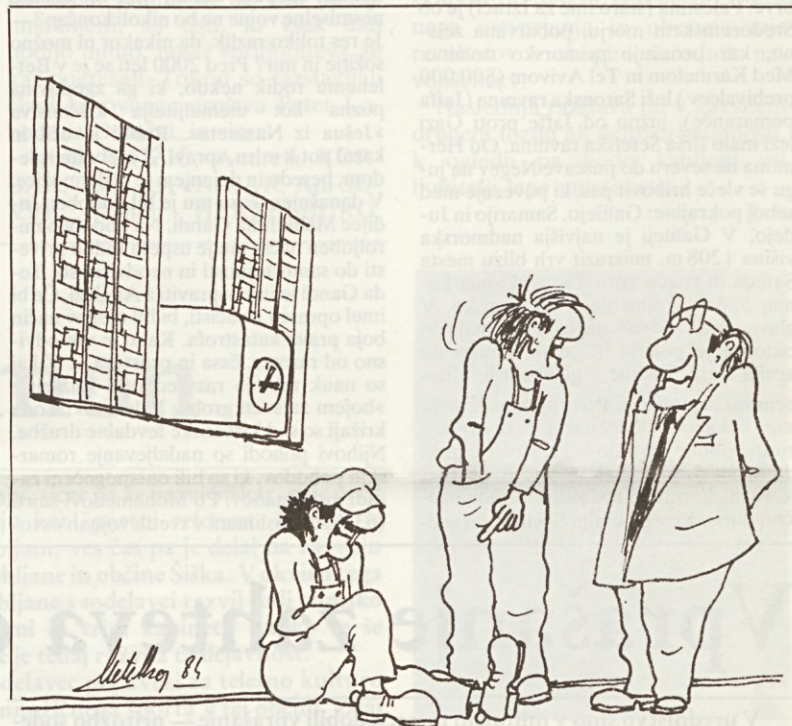
— Nemoralno je izkoriščanje deviznih razlik in špekuliranje z devizami! Vse to so v zahodnih razvitih gospodarstvih vrline.

— Nemoralno je živeti od obresti! To je pri sedanjih stopnjah sicer res, vendar v normalnih razmerah ne bi bilo mogoče.

Ta pravila so v sedanjih razmerah res potrebna, vendar le kot začasna, težiti pa bi morali k temu, da ne bi bila več potrebna, saj v bistvu niso zdrava. Pri tem pa je treba paziti, da ne bi ob dolgotrajnem ponavljanju takšnih gesel gospodarski subjekti pozabili na tista osnovna, zdrava ekonomska načela: na vsak način povečati dohodek in dobiček, dvigniti cene toliko, kot dopušča konkurenca (ali jih zato spustiti), zasledovati gibanje tečaja tujih valut in temu ustrezno ukrepati, primerjati koristi od obresti s stopnjo donosnosti kapitala itd. Predvsem pa je važno, da do takrat ohranimo vitalnost, inovativnost in iznajdljivost poslovnih subjektov in jih ne zadušimo v množici predpisov, omejitev, uravnilovke in enakosti po vsej sili.

Če si predstavljamo gospodarstvo kot nogometno tekmo (nasprotujoči interesi!), je pravo vsebovano v (pisanih) pravilih igre in je obvezno ter sankcionirano od sodnika. Poslovna morala je tisto, kar poznajo igralci pod izrazom »fair play« in je sankcionirana le z reakcijo soigralcev (in gledalcev). Ker gre za nasprotujoče interese, je temu ustrezna tudi fair play (poslovna morala): dopušča zabijanje golov, čeprav bo nasprotniku hudo — za pomilovanje tu ni prostora. Našo gospodarsko krizo pa bi lahko primerjali s hudo nevihto z vetrom in dežjem, ki je zajela nogometno igrišče. Tedaj se pravila o fair playu nekoliko spremenijo. Igralci naj ne bi izkoristili orkanskega vetra in prav tedaj zabili gol. Zato si žogo le podajajo in z njo poigravajo. Ta prilagojeni fair play je nekaj podobnega kot opisana poslovna morala v pogojih pomanjkanja ekonomske zakonitosti v jugoslovanskem gospodarstvu. Naše opozorilo pa se glasi: Če bo nevihta trajala več let, je nevarno, da se bodo igralci kar navadili (polenili) na pravila novega fair-playa in ko se bo enkrat zjasnilo, kar pozabili na svoj prvotni smoter: zabiti čimveč golov!

Anton TOMAŽIČ

MALO JE ZADREMAL, PA GA BOM ŽE JAZ ZBUDIL, DA BO ŽIGOSAL KARTICO

ja. Vlažne matrice seveda ne bi dajale dobrih odlitkov.

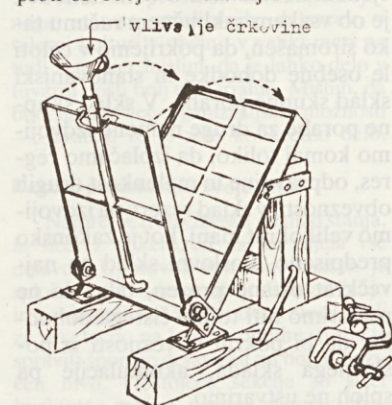
Potrebovali smo kalupno napravo za vlivanje klišejev — stereotip. Naredili smo jo iz dveh gladko obrušeni klenih plošč, ki sta se dali razpreti in zapreti kot platnici knjige; med zaprtima ploščama je ostala zračna rega kakih 5 milimetrov. Vanjo bomo vložili matrice in vlivali talino za klišaje. Ta naš »izum« se je kar posrečil, pač zato, ker raznega železja in jekla ni manjkalo v okoliških žagah, ki so jih bili okupatorji med ofenzivnimi sunki opustošili in požgali. Naši ključavničarji in mehaniki pa so znali to rjasto in zvito železje celo brez potrebnih pripomočkov tako skrbno zravnati in spolirati, da se je

svetilo kakor pravkar kupljeno v ugledni trgovini z železino.

Pred vlivanjem bomo na notranjo stran ene plošče te naprave pritrdili šestnajst matric, vmesno rego pa bomo zalili z raztaljeno črkovino. Ko se bo vlietek strdil, bomo imeli šestnajst povsem enakih klišejev — stereotip. Tako smo si zamislili ves postopek.

Od kod naj dobimo tiskarsko črkovino? Dobrih tiskarskih črk je škoda, da bi jih pretalili v klišaje, le nekaj jih lahko žrtvujemo. Spet arhitektova zamisel: v vasi Otovec pri Črnomlju je grobišče železniških vagonov in lokomotiv, ki so jih partizani razbili ob italijanski kapitulaciji, da ne bi koristili naslednjemu oku-

patorju — Nemcem, ki so že prodirali proti osvobojenem ozemlju. Iz kolesnih

Odporna kalupna naprava za vlivanje črkovine

ležajev bo treba izluščiti »belo kovino«, ki je podobna tiskarski črkovini. Če jo oplemenitimo z nekoliko prave črkovine iz naših črk, bo zmes morda kar ustrezala. Poizkusimo ...!

Patrolja, ki jo je vodstvo tiskarne poslalo v Otovec (do tja je bilo dva dni hoda), je po enem tednu prinesla dovolj te kovine. Morda je bil tisti teden nekoliko dolg, toda tam so se tovariši lahko po dolgem času enkrat do sitega najdeli, pa še z brhkimi dekleti so plesali. Izkazalo se je, da je prinešena kovina uspešno nadomeščala pravo črkovino.

Črkovino smo talili na kovaškem ognjišču na nožni pogon, saj v gozdni okoliščini ni bilo težko dobiti oglja. Talino smo s korcem vlivali v kalupno napravo; pri prvih poizkusih smo vanjo vlagali samo po eno matrico. Ta nam je prvič zoglenela, ker je bila talina prevročna. Če pa smo vlili preveč hladno, je bil odlitek porozen, luknjičav, in torej ne bi daljal dobrih odlitkov. Z nekoliko poizkusi smo končno dognali primerno temperaturo. Opazovali

smo namreč odteneke porjavelosti matrice pri dobrih odlitkih klišejev, ta odtenek pa se je moral pred vlivanjem pokazati tudi na poizkusnem papirju, pomočnem v korec s talino. Tako smo končno lahko nalepili vseh šestnajst matric v kalup, brez strahu, da se bodo sežgali. S tem smo premagali še zadnjo težavo in tiskarji so začeli tiskati bankovce različnih vrednosti. To delo je potekalo približno tako kot v normalnih predvojnih razmerah. Celotno numeriranje, to je odtiskovanje zaporednih števil na vsak posamezen bankovec, je potekalo brez kakih težav.

Vse to, kar opisujem, se je dogajalo v letih 1943-1944 v partizanski organizaciji »Centralna tehnika KPS«, ki jo je vodil predvojni komunist, tov. Milan Škerlavaj-Petrač (od 1980 žal pokojni). V spominu ga imam kot skrbnega, odločnega, iznajdljivega in pravičnega voditelja. Za marsikak naš uspeh nam je dal vzpodbudo in koristne napotke, čeprav ni bil grafični strokovnjak, pač pa sposoben organizator. Edino, kar smo mu nekateri zamerali, je bilo to, da nas ni pustil nazaj v bojne brigade, iz katerih nas je izbral, saj smo bili že po nekaj mesecih vsi siti gozdnih samot in strmih hribov, ki pa se jih še vedno radi spominjamo — kljub prestanim tegobam.

Ko po tolilikih letih obnavljam te spomine v mirnem meščanskem okolju s primernim standardom, vendarle ugotavljam, da so bila tista partizanska leta najlepše, najzvoornejše obdobje našega življenja. In to kljub vojnim grozotam, na vsakem koraku prežeti smrti, navzlic neprestanim naporom in pomanjkanju. Iz naše tiskarne — krstili smo jo »Triglav 11a« — so padli štirje naši tovariši. Vseh nas, vstevši netehniško, pomožno osebje in straže, je bilo malo manj kot sto. Vsekakor smo z mladostnim idealizmom in z vztrajnostjo zmogli preko vseh težav in dosegali cilje, ki so se nam zdeli nedosegljivi.

Dragocen spomin mi je ostal o tem, da smo pri našem delu sodelovali borci iz različnih stanov in okolij, tako kmečkodelavski kakor izobraženci. To je gotovo prispevalo k uspešnemu delu in utrjevanju socialistične zavesti — takrat in še danes.

(Napisano leta 1980)

85 LET
PD LITOSTROJ

GLASILO DELAVCEV TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljki svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjana Djulinac, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolič, dipl. ing. Anton Brear, Toni Škušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n.c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

Iz ležajev lokomotivskih koles lušči jo belo kovino

S POTI PO IZRAELU — piše Milan Nolimal

Evenu Shalom, Shalom Elehem

Včasih skušam zaustaviti tek časa in se vrniti v dneve, ki so minili. Zato sem letošnji dopust preživel v Izraelu. Sprehajal sem se med tesnimi vzhodnjaškimi ulicami Jeruzalema (Jerru-sallem), skušal razumeti njihovo miselnost in občudoval ostanke prastare kulture. Pestrost je velika: biblična arheologija, izvor krščanstva, zgodovina križarskih pohodov, islam, neuničljiva moč izraelskega naroda, izraelsko-arabski spopadi itd. Skušal sem uiti potrditvi brezcilnosti in osebni praznoti sodobnega stehnziranege življenja z odkrivanjem zgodovine. Žal je to iluzija. Nikdar ne moreš reči: Dospel sem. Človek pač vedno išče in v nenehnem iskanju je smisel.

Ta dežela sili k razmišljanju. Tu najstarejše kulture človeštva razkrivajo neustavljivo moč človeškega razuma, upornosti in nezlomljive volje. Tu je križišče in izvor treh religij: židovstvo, islam in prakrščanstvo. Ta zemlja ima govorico simbolov in skupnih človeških vrednot.

NAJPREJ NEKAJ ZGODOVINE

Majhna dežela je to. Biblija govori o deželi od Dana do Beršebe. Dan leži na severu blizu izvira reke Jordan. Beršeba na jugu pa je zelena oaza v puščavi. Loči ju 250 km. Nomad prehodi to pot v treh do petih dneh, odvisno od razmer. Severna Galileja in Samarija z Deseteromestjem sta zeleni in plodni. Judeja pa je puščava. Njene nepregledne sipine puščavskega peska imajo dah po smrti in brezupju. Že na zemljevidu so tri različne brve. Palestina (staro ime za Izrael) je ob Sredozemskem morju, pobarvana zeleno, kar označuje primorsko ravnino. Med Karmelom in Tel Avivom (800.000 prebivalcev) leži Saronka ravnina (Jaffa pomaranče), južno od Jaffe proti Gazi leži malo širša Šefelska ravnina. Od Hermona na severu do puščave Negev na jugu se vleče hribovit pas, ki povezuje med seboj pokrajine: Galilejo, Samarijo in Judejo. V Galileji je najvišja nadmorska višina 1208 m, neizrazit vrh blizu mesta Safeda in znano goro Tabor, ki ima komaj 588 m. Podnebje je subtropsko. V glavnem sta le dva letna časa. Od maja do oktobra je poletje in od novembra do aprila zima. Dežuje v glavnem le v decembru in januarju. Prvotni izvor Izraela sega nekako 4000 let nazaj. Prve organizirane oblike datirajo v 11. stoletje pred našim štetjem. Sodnik in prerok Samuel je vezni člen med sodniško in monarhično dobo. Prvega kralja Sava je po sed-

mih letih zamenjal kralj David, ki je prenesel prestolnico iz Hebrona v Jeruzalem. V pregovore pa je prešel kralj Salomon, znan po modrosti in razumu, toda tudi po nespametni razsipnosti. Iz obdobja rimskega zasužnjevanja je slaven boj Izraelcev na Masadi. O tem slikovito poroča rimski zgodovinar Jožef Flavij ml. Raje kot v rimsko sužnost so hrabri branilci izbrali smrt od lastnega meča. Masada je še danes simbol boja za svobodo izraelskega ljudstva.

Danes najbolj elitne enote izraelske armade, letalci in tankisti prisegajo na Masadi: »Masada ne bo več padla!« Izrael je namreč z vseh strani obkrožen z nasprotniki in edina smer umika ob morebitnem porazu bi bilo morje. Egiptovski predsednik Anvar el Sadat je grozil: »Žrtvoval bom milijone vojakov, toda vrgel bom Izrael v morje!« Kako so se končali spopadi, vemo. Mar res absurd nesmiselne vojne ne bo nikoli končan? — Je res toliko razlik, da nikakor ni možno sožitje in mir? Pred 2000 leti se je v Betlehemu rodil nekdo, ki ga zgodovina pozna kot utemeljitelja krščanstva »Ješua iz Nazareta«. Rabbi je učil in kazal pot k miru, spravi. Z osebnim zgledom, besedo in dejanjem je učil množice. V današnjem času mu je bil podoben Indijec Mahatma Gandhi. Na podoben mirljuben način mu je uspelo Indijo privedi do samostojnosti in neodvisnosti. Toda Gandhi je imel opraviti z Angleži. Če bi imel opraviti z nacisti, bi bil njegov način boja prava katastrofa. Kako je vse odvisno od razmer, časa in prostora... V kaj so nauk rabbija razvrednotili križarji z »bojem za sveti grob v Palestini!« Toda križarji so sad krščanske fevdalne družbe. Njihovi pohodi so nadaljevanje romarskih pohodov, ki so bili onemogočeni zaradi muslimanov. Po Mohamedovi smrti (632) so muslimani v svetih vojnah osvo-

jili svet od Španije do Indije. Jeruzalem je po tradiciji kraj, kjer je šel Mohamed v nebo. Kalif Omar je s patriarhom Sofronijem določil mesto za Hram svete skale. Tudi boži grob krščanstva je bil v muslimanskih rokah. Na klic papeža Urbana II. leta 1095 so se zbrale vojske širom po Evropi in krenile proti Palestini. Križarsko gibanje je prineslo mnogo gorja. Kristjani so se znašli nad Židi, zahtevali od njih ogromne vsote denarja in jih na tisoče pobili po vseh velikih mestih v Evropi. Tudi do muslimanov niso bili ravno prizanesejljivi. Kljub vsemu je bilo to gibanje odraz vere ljudi 11. stoletja. Na pot niso odšli le kralji, vitezi in duhovščina, temveč tudi roparska, klateška sodrga, ki so le pobijali in ropali, brez vsakega posluha za vzhodni svet in islam. Židje so bili po padcu Jeruzalema v vseh stoletjih navzoči v Palestini. Mesto Safed priča o tem s sinagogami. Ob koncu 19. stoletja se je rodilo sionistično gibanje in kot protiutež arabski nacionalizem. Leta 1895 je dunajski novinar Teodor Herzl izdal knjigo »Judovska država«. Dve leti pozneje je bil ustanovni kongres sionistov v Baslu, ki je postavil temelje temu židovskemu gibanju. V letu 1914 je bilo v Palestini že 80.000 Židov, ki so se združevali v prve kibuce. Angleži so po prevzetju Palestine v upravo pospeševali priseljevanje Židov, še posebno, ko je v Evropi nacizem začel svoj pohod. V tem času je zrasla tudi arabska narodna zavest. Leta 1936 je prišlo do prvih oboroženih krvavih spopadov. Z nečloveškimi izbruhi nacizma se je rodila misel o ustanovitvi samostojne izraelske države. 15. maja 1948 so pod vodstvom Bena Guriona razglasili rojstvo nove države, ki pa ima prastaro zgodovino. Arabci pa so še vedno sanjali o eni arabski državi. Kot turist sem poslušal ene in druge, kdo ima prav, pa nisem nič pametnejši. Ko je vojaški režim v Siriji še podžgal sovražnosti, je prišlo do vojne šestih dni, ko so 5. junija 1967 Izraelci v zračnem napadu uničili egipčanska letala, še preden so sploh vzletela, v enem tednu so se izraelski vojakji pojavili ob Sueškem prekopu. Pa ne le to. Na severu so pomaknili mejo na Jordan in Siriji vzeli Golansko planoto. Židje tu vztrajno grade kibuce...!??

(Dalje)

JEZIKOVNI OSTRUŽKI

Bliža se novo leto, čas obdaritve in dobrih želja, čas pisanja čestitk sorodnikom, prijateljem, znancem. Pravzaprav niti ne bi smela reči **čestitk**, temveč **voščil**. S čestitko namreč nekomu čestitamo za nekaj, kar je v življenju dosegel (na primer za poroko, rojstvo otroka, nagrado, diplomo). Kadar pa nekomu izrekamo dobre želje n. pr. ob rojstnem dnevu, novem letu, mu torej **voščimo**. To je **voščilo**. Uporabljamo zato namesto izraza novoletne čestitke raje izraz novoletna voščila, saj za novo leto ničesar ne čestitamo, temveč voščimo zdravje in sreče. Beseda voščilnica je sicer stara, vendar se še, oziroma se vedno bolj uporablja. Ohranimo jo, ker nam ohranja pomensko razliko!

Veselnje je pisati voščila, še večje veselje sprejemati jih. In pri tem naj nam ne bo pomembno le to, kaj bomo napisali, temveč tudi kako — iskreno, lepo po vsebini in obliki, pa tudi pravilno, brez jezikovnih napak.

Žal še vedno prevečkrat vidimo besedo novo leto napisano z veliko začetnico. Po pravopisu že dolga leta imena vseh praznikov pišemo z malo začetnico. Tudi novo leto ni izjema, in tudi če mislimo na prvi dan novega leta, ni nobenega razloga, da bi ga pisali z veliko. Zato: Srečno novo leto! in ne: Srečno Novo leto!

Mnogi tudi napačno pišejo piko za letnico tam, kjer ni potrebno, ali pa jo pozabljam tam, kjer bi morala biti:

Napačno: Vso srečo v 1985 letu!

Pravilno: Vso srečo v 1985. letu!

(Imamo vrstilni števec, ki ga preberemo v tisočdevetsto petinosemdesetem letu in ne tisočdevetstopetinoosemdeset!)

Sicer pa sploh ni treba napisat letnice, saj vendar voščilo pišemo vsako leto sproti!

Tako — voščilo bomo že znali pravilno napisati, potrebna nam je le še voščilnica. Lepa, najlepša! Vendar pa žal voščilnice, ki jih prodajajo v kioskih in knjigarnah, niso vse takšne. Mnoge so kičaste, pretirano okrašene, celo posipane z zlatim ali srebrnim prahom, skratka neokusne. Ne kupujmo takih, ki so na njih narisani rdečelični dedki Mrazi, dimnikarji s štiriperesno deteljico, pujski, podkvice za srečo, neresnične pravljичne hišice in podobno. Tudi pri slikah s svečami in okrašenimi jelkami bodimo previdni.

Najlepše voščilnice so fotografije narave (narava sama nikdar ne more biti kič!), zasnežene zimske pokrajine, reprodukcije umetniških del, kakršne so tudi Unicefove čestitke (za sklad otrokom sveta), pa voščilnice, ki jih izdajajo ostala društva in organizacije in katerih čisti dobiček gre za človekoljubne namene. Ne nazadnje je lepa tudi najcenejša voščilnica — tista, ki jo narišemo ali naredimo sami ali naši otroci.

— V resnici je najlepša in najbolj dragocena!

Vsem bralcem Jezikovnih ostružkov želim veliko zdravja in sreče v novem letu.

Vesna TOMC

Vprašanje zahteva odgovor

V uredništvo smo v minulem mesecu dobili vprašanje — pritožbo sodelavca, ki se nanaša na poslovanje enega naših tozдов, katerega odnos do delavcev je po njegovem mnenju nepravilen in nekoristen. Ker je vprašanje zelo konkretno in prikazuje le eno stran tega odnosa med ponudnikom in potrošnikom in ker se nanaša na problematiko (prehrana) in na del tozda, katerega usluge delavci Litostroja vsakodnevno koristimo (delavska restavracija), zaradi česar so podobne pripombe pogoste, smo to vprašanje posredovali odgovornim v tozdu ZSE.

Vprašanje objavljamo skupaj z odgovorom, ki pojasnjuje incident kot zgolj slučajen nesporazum in napako, do katere pri delu kljub pozornosti lahko pride.

V sredo, 31. oktobra 1984, sem dobil v delavski restavraciji za 5 prehranbenih bonov 0,75 kg sira gauda. En bon za prehrano je vreden 120 din kar znese za 5 bonov 600 din. Torej dobiš v naši delavski restavraciji za 600 din 0,75 kg sira gauda, oziroma je treba plačati za 1 kg 800 din.

V trgovini Ljubljanskih mlekar na Djakovičevi ulici in ostalih samopostrežnih trgovinah stane 1 kg sira gauda 483,36 din.

Zanima me, kdo in za kakšne namene porabi razliko v vrednosti 316,64 din, saj DO Litostroj izplača tozdu ZSE toliko, kot je vrednost prehranbenega bona. Restavracija je sicer odprtega tipa, vendar bi morala biti prodaja za bone internega značaja brez posebnega dobička. Mislim, da vsaj tu v okviru DO ne bi smelo biti izkoriščanja delavca, pa ne samo pri siru ali salami, temveč tudi pri cenah vseh ostalih uslug.

Povsem razumem, da mora tudi naša delavska restavracija ustvarjati določen dohodek, s katerim si omogoča svoje poslovanje. Vendar bi bilo normalno, da blago za malice ne nabavlja v trgovini na drobno po malo-prodajnih cenah, temveč pri grosistu po nižjih cenah in si tako ustvari dohodek za svoje poslovanje.

V kolikor bi bilo tako, bi delavec

moral dobiti za 5 bonov, t. j. za 600 din ne 0,75 kg sira gauda, temveč 600 din : 483,36 = 1,24 kg sira. Prosim za pojasnilo!

T. V.

Pojasnilo TOZD ZSE

V naši delovni restavraciji je vrednost bona za hladno malico ali zavitek (sir, salama, šunka) 100 din in za topli obrok 120 din. Tako stane zavitek sira (gauda) za pet bonov 500 din in ne 600 din kot trdi tovariš T. V. Teža vseh zavirkov sira za pet bonov je 0,95 kg in ne 0,75 kg.

Sir kupujemo pri Ljubljanskih mlekarnah po grosističnih cenah od 427 do 445 din, odvisno od proizvajalca sira, prodajamo pa po 526 din za kilogram. Razliko od 81 oz. 99 din porabimo v TOZD ZSE za osebne dohodke, za nadomeščanje iztrošenih osnovnih sredstev, drobne inventarja, ki ga v delavski restavraciji zmanjka na leto kar za precej starih milijonov, da ne naštevam vseh stroškov, ki so nujni za normalno poslovanje. Tovariš se tudi ne zaveda, da mora naš tozđ poravnati tudi vse obveznosti do naše družbe, da plačujemo kot DO 3,25 % davka iz dohodka ter vse dajatve SIS in družbenim dejavnostim, celo 2,8 % prispevka za pospeševanje konvertibilnega deviznega priiiva ter vse obvez-

nosti združevanj do dejavnosti posebnega družbenega pomena.

Prepričani smo, da je delovni čas delavca v delavski restavraciji, ki intenzivno dela 7 ur na dan, maksimalno izkoriščen, da imamo v tozdu osebne dohodke daleč pod povprečjem DO. Naš čisti osebni dohodek je ob vsakem zaključnem računu tako siromašen, da pokrijemo v celoti le osebne dohodke in stanovanjski sklad skupne porabe. V sklad skupne porabe za druge namene izdvojimo komaj toliko, da izplačamo regres, odpravnine in malenkost drugih obveznosti, v sklad rezerv pa izdvojimo velikokrat manj, kot je zakonsko predpisano. Poslovni sklad pa največkrat ostane prazen, tako da ne ustvarimo niti toliko čistega dohodka, da bi pokrili obveznosti iz poslovnega sklada, akumulacije pa sploh ne ustvarimo.

Zavedamo se, da delamo za DO in delavce Litostroja; tako se tudi obnašamo. Priznati moramo, da nas pri vsakokratnem zvišanju vrednosti točke skrbi, ali bomo še imeli pozitivni rezultat. Prepričani ste lahko, da ne ustvarjamo niti zadosti čistega dohodka, kaj šele dobička, ki ga tovariš T. V. navaja. Pri takih cenah bodisi v delavski restavraciji, počitniških domovih ali samskih domovih nismo sposobni obnavljati ali investirati, zato tudi za vsa večja dela v tozdu prosimo za združevanje sredstev na ravni DO. V delavski restavraciji moramo zaslužiti toliko, da lahko živimo.

Predpostavljamo, da je bil v zavitku, ki ga je prejel tov. T. V. sir iz dveh delov in da je en del 0,20 kg izpadel iz ovoja. Če bi se tovariš vrnil z zavitkom, bi brez dvoma to upoštevali in medsebojno rešili.

Vodstvo tozda ZSE

Konferenca YUMO 84

Društvo vzdrževalcev Slovenije je bilo letos gostitelj letne konference YUMO (Zveza vzdrževalcev delovnih sredstev Jugoslavije) v sodelovanju z Zavodom SR Slovenije za produktivnost dela.

V četrtek, 24. oktobra popoldne je bila konferenca, nadaljevanje v obliki strokovnega posvetovanja — seminarja pa v petek na Gospodarskem razstavišču. Za uvod v razpravo je bilo predavanje s skupnim naslovom »Bodočnost vzdrževanja« s posameznimi temami, in sicer:

- Razvoj sredstev za delo
- Razvoj vzdrževanja
- Razvoj znanja za vzdrževanje
- Naloge za danes in jutri

Predavali so: Emil Rejc, dipl. ing. — Zavod za produktivnost dela SRS, Petar Pejak, dipl. ing. — Institut za alatne mašine i alate Beograd, dr. Dragutin Stanivuković, dipl. ing. — Fakulteta teh. nauka Novi Sad, mag. Josip Ergotić, Osijek.

Na prošnjo večjega števila udele-

žencev, da bi si radi ogledali DO LITOSTROJ, smo organizirali ogled v popoldanskem času. Eksamurije se je udeležilo 42 udeležencev konference, večinoma iz drugih republik.

V razgovoru po ogledu tovarne so se gostje zanimali za naše zmogljivosti v obdelavi in livarni za posamezne usluge. Srečanje s predstavniki vzdrževanja v delovnih organizacijah Jugoslavije je ponovno pokazalo, kako malo poznamo zmogljivosti in sposobnosti posameznih delovnih organizacij. Prav večja medsebojna obveščenost in povezanost bi prihranila marsikatero devizo ob popravilu strojev in naprav in preprečila zastoje v proizvodnji.

I. Zupančič

Športna srečanja v Splitu

V organizaciji družbenopolitičnih in športnih delavcev ladjedelnice Split so bile od 9. do 11. novembra letos organizirane športne igre, katerih se je udeležilo 50 Litostrojanov. Gre za nadaljevanje tradicionalnih srečanj in poglobljanje poslovnih stikov med ladjedelnico Split in TZ Litostroj.

Prvi dan obiska so si naši športniki pod strokovnim vodstvom ogledali proizvodni program tega 6400-članskega kolektiva. Temu je sledil ogled Splita z vsemi kulturnimi in zgodovinskimi znamenitostmi.

Gostitelji so nas popeljali na ogled športnih objektov, kjer so bile leta 1979 Mediteranske igre. Prisrčen in nepozaben je bil sprejem na stadionu NK Hajduk na Poljudu. V »belem salonu« smo videli nešteto odlikovanj in priznanj, doseženih na velikih tekmovanjih doma in v tujini. Domačini so z velikim ponosom in spoštovanjem govorili o pomenu in vlogi tega športnega kolektiva med NOB.

Na delovnem sestanku, ki je bil v prostorih ladjedelnice, smo se pogovarjali o programih in možnostih nadaljnjega sodelovanja in poglobljanja stikov med obema kolektivoma. Vodje športnih sekcij, ki aktivno delujejo v TZ Litostroj, so v kratkih oblikah predstavili svojo dejavnost in predlagali možnosti nadaljnjega sodelovanja. Poleg šport-

nih srečanj je bilo veliko zanimanja tudi za dejavnost tozda ZSE in s tem tudi za izmenjavo počitniških zmogljivosti.

Tekmovalni dan se je začel s polaganjem venca pri spomeniku žrtvam fašizma v ladjedelnici. Nato so se začela tekmovanja v šahu, kegljanju za moške in ženske, v mallem nogometu na odboj ter pikadu za ženske. Da bi se delavci ladjedelnice in Litostroja še bolj spoznali med seboj je bilo izven programa organizirano tudi srečanje v velikem nogometu. V lepem, sončnem vremenu so nogometaši Litostroja presenetljivo, toda zaslužno premagali domačine z rezultatom 5 : 2. In še pravijo, da so si v Splitu »izmislili balun«!

Rezultati športnih srečanj so bili naslednji:

Šah:

1. Litostroj
2. Brodosplit
3. Soko — Mostar

Pikado — ženske:

1. Litostroj
2. Prva petoletka
3. Soko — Mostar

Kegljanje — ženske:

1. Jugoplastika
2. Litostroj
3. Prva petoletka

Kegljanje — moški:

1. Soko — Mostar
2. Litostroj
3. Brodosplit

Veliki nogomet:

Brodosplit — Litostroj 2 : 5

Mali nogomet:

Na turnirju je nastopilo 9 ekip. Ekipa Litostroja se je uvrstila v četrtfinale in zasedla solidno 4. mesto.

Vrstni red:

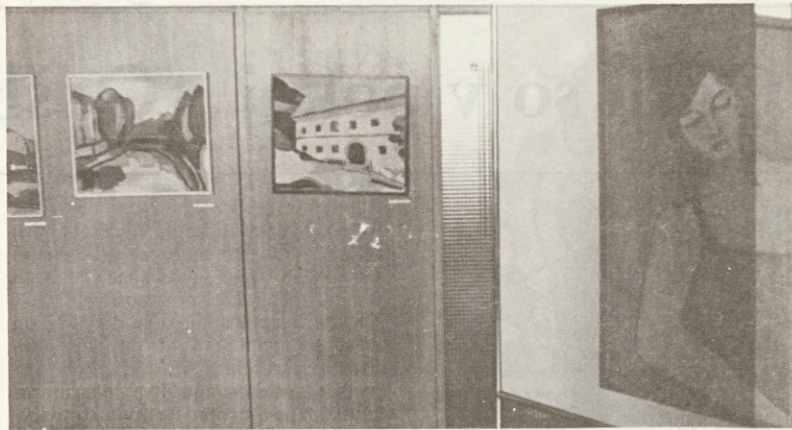
1. Soko — Mostar
2. Brodosplit
3. BŠC
4. Litostroj

Ekipna uvrstitev:

1. Litostroj
2. Soko — Mostar
3. Brodosplit
4. Prva petoletka
5. Bosansko Grahovo

Ob zaključku je treba ugotoviti, da so naši športniki dostojno predstavljali TZ Litostroj in s tem tudi Ljubljano in Slovenijo. Tako je dodan še en kamenček v mozaik bratstva in enotnosti v Jugoslaviji.

J. Šmon

Slika z razstave v tozdu PPO

Svinčnik, čopič, dleto

Kljub temu, da v Litostroju ni ustreznih prostorov, si je kulturna komisija zadala nalogo organizirati vsaj nekaj likovnih razstav na leto. Pač po načelu: bolje nekaj kot nič, oz. točneje — bolje, da kakšno likovno umetnino vidi vsaj nekaj delavcev, kot nihče. Druga letošnja razstava je bila v tozdu PPO, pripravila jo je namreč tamkajšnja kulturna komisija. Prostor ob stopnišču v prvem nadstropju je presenetljivo spremenil svojo podobo in po enem tednu, ko so bili panoji umaknjeni, so tisti, ki vsak dan hodijo mimo, novo »pridobitev« že kar pogrešali. Tokrat so razstavljali člani Likovnega društva Peter Loboda iz Domžal, in sicer:

Vinko BOŽIČ, Andreja KORBAR, Tone RAVNIKAR, Adi SOVINC, Thon HERZELBURG,

Matjaž MAUSER, Ida REBULA, Alenka SOVINC, Milan JERAN, Franci OREHEK, Brane RIHTAR, Marjan TAVČAR, Drago JERMAN, Bogdan POTNIK, Danica SMRDEL, Anton TOMAŽIČ.

Društvo, ki zelo aktivno deluje že enajst let, strokovno vodi mentor Daniel Fugger, akademski slikar. Značilna je velika pestrost v tehnikah, od akvarelov, risb, temper do oljnatih podob in lesenih ter kovinskih skulptur. Vsem članom je skupno predvsem veselje do osebnega ustvarjanja in obravnavanja rezultatov v skupini sorodnih navdušencev.

Naslednja razstava bo v kakšnem drugem tozdu ali delovni skupnosti, k ogledu pa bodo vabljeni vsi ljubitelji lepe umetnosti.

t. t.

Dobili smo športnega referenta

Janez Šmon

Janez Šmon, rojen leta 1943 v Velenju, sicer pa že pravi Šiškar, se je pred dobrim mesecem zaposlil v Litostroju kot športni referent. Končal je Visoko šolo za telesno kulturo v Ljubljani, ves čas pa je delal na razvoju množičnega športa na ravni mesta Ljubljane in občine Šiška. V okviru tega dela je na pobudo sindikata mesta Ljubljane s sodelavci razvil tudi trimsko dejavnost s pripadajočimi trim stezami in trim kabineti. Lahko se še spomnimo, kako naglo in množično se je tedaj razvila ta dejavnost.

Nazadnje je bil Janez strokovni sodelavec pri Zvezi za telesno kulturo občine Šiška, kjer je skrbel za razvoj množičnega športa v tej občini. Zdaj vodi še Zbor smučarskih učiteljev, trenerjev in vaditeljev smučanja (ZVUTS) in je član komisije za šport, rekreacijo in oddih pri sindikalnem svetu občine Šiška.

Kako si se odločil, da si prišel v Litostroj?

Prišel sem predvsem zaradi neurejenega statusa strokovnih delavcev v telesni kulturi v občini, v veliki meri pa tudi zato, ker mislim, da je lahko delo v tovarni dosti bolj ustvarjalno. Mislim, da bom imel tu več organizacijskih možnosti — okrajša, to je zelo konkretno delo.

Kako si predstavljaš svoje delo?

Najprej je treba izvesti analizo stanja, in sicer z anketo, ki naj bi zajela vse delavce. Ugotoviti moramo, kakšen je splošen interes delovnih ljudi, kaj si želijo in kaj pogrešajo. Več je treba storiti tudi za rekreacijo na letnem oddihu, treba je spraviti športno dejavnost na bolj množičen nivo. Obstoječe sekcije so sicer kvalitetno močne, vendar zajemajo premalo ljudi. Ugotovil sem že, da je v tovarni veliko zanimanja za odbojko in je sedaj sekcija že v ustanavljanju — za moške in ženske. Treba pa bo organizirati tudi začetne tečaje za že obstoječe športne panoge, pa tudi za nove, kot je na primer tenis ali tečaj plavanja za neplavalce. Anketa bo sicer pokazala svoje, ugotavljam pa, da je v Litostroju zelo velik odstotek neplavalcev. Da ne bo komu nerodno, naj povem, da bo tečaj za zaprtimi vrati.

Poseben problem pri razvoju športnih aktivnosti in organizaciji so visoke najemnine objektov, ki jih Litostroj skupaj s šolo žal nima.

Kako boš sodeloval s sindikatom?

Jaz bom pravzaprav strokovni sodelavec komisije za šport in rekreacijo pri sindikatu. S komisijo in drugimi organi moram kar najtesneje sodelovati, skušal bom uresničiti mnoge zamisli in načrte.

Kakšno se ti zdi »športno stanje« v Litostroju?

Rekreacija je na dokaj visokem nivoju — predvsem po rezultatih, ki jih Litostrožani dosegajo v občini in mestu. Na žalost pa to ni rezultat neke široke baze, temveč prizadevanj posameznikov. Zato bi želel več sprememb predvsem tu.

Mišliš, da so športni referenti v tovarnah potrebni?

Že priporočilo republiških sindikatov je takšno — vse delovne organizacije, ki imajo nad 500 zaposlenih, naj bi imele svojega športnega referenta oz. nekoga, ki bi skrbel za to področje. Kritična meja, ko brez tega res več ne gre, pa je okrog 1000 zaposlenih. Športni referent lahko v

tovarnah veliko naredi za dobro počutje delavcev, zato mislim, da so ti ne le zaželeni, temveč tudi potrebni. Litostroj je sedma delovna organizacija v Šiški, ki zdaj ima referenta. Imajo ga Donit, Iskra - Avtomatika, Integral, Slovenija avto, Lek in Pivovarna Union.

Za tiste, ki bi Janeza radi osebno spoznali ali pa mu želeli kaj predlagati, pa lahko povemo, da je zelo simpatičen in bo vesel vsakih novih predlogov in dobrih idej. Svojo pisarno ima zraven službe varstva pri delu (telefon 206), lahko pa ga pokličete tudi na številke 204 ali 246.

Janezu pa srečno na novem delovnem mestu!

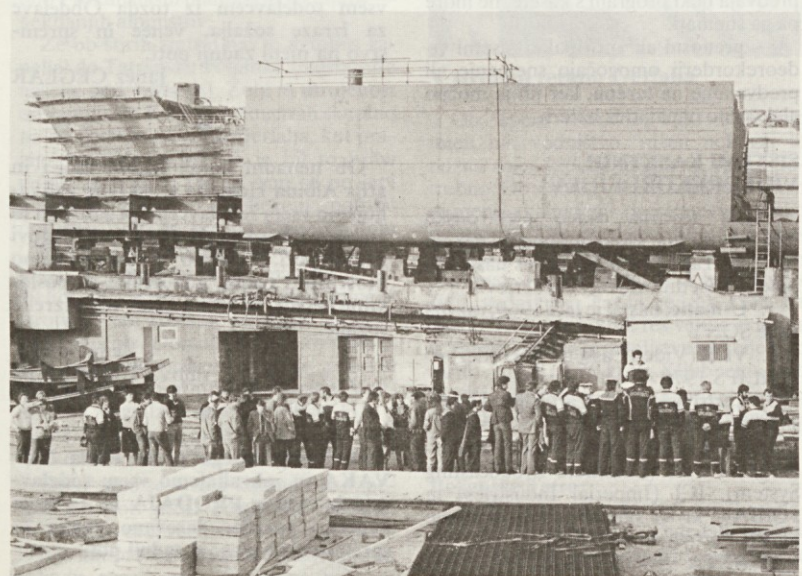
M. M.

Šahisti so osvojili prvo mesto

V ladjedelnici smo položili venec na spomenik žrtvam NOB

Na obisku v ladjedelnici

Že kar nekaj časa vidimo v tovarni vse polno vodilnih lopat. Ni pa čudno, da jih je videti povsod, saj bo vseh skupaj kar 168 kosov. Vsaka izmed šestih turbin jih bo mela 24 (plus rezerva). Za prvo turbino bodo lopate kmalu obdelane, je pa potrebnih za vsako serijo preko 10.000 efektivnih ur mehanske obdelave. Vsaka lopata tehta 2800 kg, dolga 4200 in široka 1600 mm. Lopate so izdelali v tozdu PZO iz odkovkov in pločevine. (Foto: E. L.)

Odšli so v pokoj • Odšli so v pokoj

Vajena našega zamujanja upamo, da bo razumevala kot doslej sprejela zakasnelo kramljanje v slovo že nekoliko odmaknjenega odhoda, tik preden smo se razkropili na dopuste.

Po povratku smo se znašli v vrvežu, kakršnega je doživljala v septembru 1970. leta, ko se je srečevala s študenti in vso mladostno neučakanostjo prosilcev, ki jih ni mogla nekaj časa zadovoljiti, najprej kot bodoče študente in dve leti nato kot nove delavce Titovih zavodov Litostroja.

Ob njeni poslovitvi je sprejemnica postala pretesna za vse, ki so prišli po slovo iz obratne ambulante, iz naše šole, iz tozdov, kjer je kot stalni član strokovne

skupine za usposabljanje novincev bila opora sodelavcem petih sklicev komisij TOZD/DS za delovna razmerja. Prihajali in odhajali smo v skupinah in neopazno je minil zadnji delovni in poslovitni dan. Posnetki razpoloženja tega dne so nam lep spomin na našo Milo. V trinajstih letih skupnega dela je bila dobrodošla svetovalka iskalcem zaposlitve, mlajšim začetnikom pa tudi mati na prvih korakih v samostojno življenje po končanem šolanju in vselej razumevala razlagalka nerodnega ravnanja neučakanih nadobudnežev. Sodelavcem pa nam je bila izzivalna karajočega presojanja površnih rešitev ter hladnih in kdaj tudi brezdušnih odnosov. V boju mnenj ni nastopala z dvojnimi obrazom.

Skratka, bila je osebnost iz najmlajše medvojne generacije, ki je bodisi kot pedagoška delavka, kasneje pa kot delavka v Litostroju, vzbujala zaupanje v ljudeh.

Naši Mili želimo zdravja in zadovoljstva v njenem novem poslanstvu doma, kjer je že babica, pa ji najbrž ne bo odveč postati tudi prababica. Spoznava je med nami, da reka mladih generacij ne sme usahniti, če naj življenje teče dalje, dalje in še dalje.

Sodelavci

vovodjo in to delo opravljal v različnih oddelkih Litostroja vse do leta 1983, ko je bil iz zdravstvenih razlogov premeščen in je nato opravljal naloge signerja v tozdu Obdelava.

Zaradi težav z zdravjem se je letos moral predčasno invalidsko upokojiti. Naš tovariš Jože je vse delovne naloge, ki so mu bile zaupane, opravljal zelo vestno, posebno je bil cenjen kot žerjavovodja v težki obdelavi, kjer se praktično vrsto let brez njega ni transportiral skoraj noben težki obdelovalec. Delal je preudarno, strokovno ter odgovorno ter kot tak vlival zaupanje vsem.

Ob njegovem odhodu se mu vsi sodelavci najlepše zahvaljujemo ter mu želimo predvsem veliko zdravih dni v krogu družine in prijateljev.

Sodelavci

naloge. Ko je Litostroj leta 1959 osvajal zahtevno proizvodnjo dizel motorjev, je bil Slave tisti strugar, kateremu so bili zaupani v obdelavo najzahtevnejši elementi, kot so cilindri, tuljke ipd. Svoje delo je opravljal vseskozi vestno, kvalitetno in z veliko mero odgovornosti.

Zadnjih nekaj let pred upokojitvijo je kot inštruktor na področju struženja prenašal svoje bogate strgarske izkušnje na mlajše, nove sodelavce, in to naloge je vzel resno in odgovorno, kot vse ostale.

Vendar se je še naprej najraje sam vračal na stružnico in tako reševal nešteto problemov struženja, še posebno za razne hitre posege v montažah.

Za dolgoletno sodelovanje in trud se mu vsi sodelavci skupaj z vodstvom tozda Obdelava najlepše zahvaljujemo in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih dni v krogu družine in prijateljev.

Sodelavci

V tozdu PUM smo se oktobra ob odhodu v pokoj poslovili od naše dolgoletne priljubljene sodelavke tov. Zvonke HREN, tajnice vodstva temeljne organizacije.

V Litostroju je bila zaposlena več kot 36 let, rasla je z njim in se izpopolnjevala ter s svojim vestnim delom dajala vzgled mnogim sodelavcem. V dolgem obdobju

Starostno se je upokojil izmenski delovodja v tozdu PZO tov. Egidij OKORN, ki je prek 31 let delal v naši delovni organizaciji. Ko se je poslavljaj, je spregovoril o težkih in lepih trenutkih, katere je doživljal ob delu s svojimi sodelavci. Dejstvo je, da nas bo v nekaj letih stara generacija zapustila in da bomo mladi morali prevzeti vsa bremena pa tudi navade za boljši jutri.

Meni, da mladi vse te proizvodne zadeve jemljejo preveč neresno, zato bi bilo potrebno nedelo, katero je prisotno v vseh delih proizvodnega procesa DO, odpravljati z ostrijšimi ukrepi. Samoupravna regulativa, ki je zapisana skladno z zakonskimi določili, se ne izvaja dosledno, zato bi morali vsi skupaj upoštevati enotna merila in kriterije. Tako delati, kot delajo neka-

Oktobra letos je odšla v zasluzeni pokoj naša dolgoletna sodelavka Milena BAN, korespondent v TOZD MONTAŽA.

Z vmesno prekinitvijo je bila v Litostroju zaposlena več kot 30 let in ves ta čas je opravljala delo korespondenta oziroma evidenčnika osebnih dohodkov.

Zaupano delo in naloge je opravljala zelo vestno in natančno, zato je bila med sodelavci zelo cenjena.

Ob njenem odhodu v zaslu-

(s pomočjo videorekorderja in tunerja), — predvajanje programa, ki ga kupimo že posnetega (npr. filmi, risanke, video igre),

— individualno snemanje in predvajanje lastnih filmov ali filmov, ki smo jih presneli z izposojenih kaset.

Beseda video ima več pomenov. Osnova izhaja iz latinske besede videre — videti in jo prevajamo: jaz vidim. Če pa besedo video razlagamo s tehničnega stališča, potem se nanaša na televizijski signal slike. Lahko pa razlagamo besedo video tudi s sociološkega stališča in bi pomenila: Pripravi si sam televizijo! — torej nudi možnost, da človek ni le pasivni prejemnik programa, ki mu ga nudi TV mreža, ampak si lahko sam kreira svoj lastni program s snemanjem ali presnemanjem TV programov, filmov, risank, iger itd. ter sam določi tudi čas, kdaj bo kaj gledal. To je tudi vzrok, da je ideja lastne televizije doživela v svetu tako ogromen razmah.

OSNOVNE NAPRAVE VIDEOSISTEMA

- videorekorder (kasetni magnetoskop)
- videokamera
- videokaseta
- TV sprejemnik

VRSTE VIDEOREKORDERJEV

Glede na funkcijo, katero lahko opravljajo posamezni videorekorderji, jih delimo v več vrst:

- VTR (Video Tape Recorder ali magnetoskop) je elektronska naprava, ki na video trak snema in ponovno reproducira

dela v naši delovni organizaciji je napredovala na vedno odgovornejše naloge, vse pa je opravljala z zavzetostjo in natančnostjo, z izrednim taktom do ljudi, s katerimi se je srečevala ali sodelovala in vedno širše, kot so to terjale same zahteve delovnega mesta. Zato je ob tajniških poslih prevzemala tudi mnoge pomembne naloge za delovanje samoupravnih organov in vseh družbenopolitičnih organizacij.

Vsi sodelavci se je bomo še posebej spominjali zato, ker je ob množici svojih nalog vedno poskušala biti v pomoč tudi drugim. Nikoli ni nobene naloge odklonila, posebej pa se je trudila z mladimi sodelavkami, da bi jim bili prvi koraki v tovarni lažji in da bi se tudi po uvajalnem času uveljavile pri svojem delu. Zaradi takega načina dela je bila deležna tudi nekaterih priznanj, med katerimi je najpomembnejši red dela s srebrnim vencem.

Upam, da bodo z odhodom v pokoj prijateljske vezi, stekane v dolgih letih sodelovanja, ostale neprekinjene, in da se bomo tudi odslej pogosto srečevali.

Sodelavci

teri, se ne sme! Ob večji delovni zavzetosti bi bili v delovni in temeljni organizaciji finančni rezultati znatno boljši. Tovariš OKORN meni, da so mladi sodelavci pridni le ob stalni kontroli in spodbudi za boljšo kvaliteto in poslovne rezultate.

Časi, ko so sami ugotavljali storjene napake in jih čez noč odpravljali zaradi sramu in ugleda pred sodelavci, so minili. Zato predlaga, da je treba kvaliteto polizdelkov in ugledu Litostroja posvetiti vso skrb in pozornost.

Opozoril nas je tudi, da moramo stremeti še naprej za večjo usposobljenostjo sodelavcev, funkcionalnim izobraževanjem, kakor tudi za realizacijo programov usmerjenega izobraževanja, ki terja v tehnično-tehnološkem napredku vse več znanja.

Tako kot on nam smo tudi mi njemu zaželeli dobrega znanja in prijetnega počutja pri vseh delih in poteh, ki jih bo opravljal v gorskem in planinskem svetu.

V temeljni organizaciji želimo, da bi delovne navade starih sodelavcev, ki odhajajo v pokoj, poprijemali mladi z več navdušenja in odgovornosti do skupnega izvrševanja vseh zastavljenih nalog!

Sodelavci

ženi pokoj se ji še enkrat iskreno zahvaljujemo za njeno dolgoletno sodelovanje in ji želimo še naprej veliko zdravja in zadovoljstva.

Vsem sodelavkam in sodelavcem iz tozda Montaže se ob mojem odhodu v pokoj iskreno zahvaljujem za prijetno poslovilno slovesnost. Hvala inženirju Marjanu Lesarju za lepe želje. Lepa hvala tudi za darila, ki me bodo spominjala na tovarštvo in leta skupnega dela.

Vsem sodelavcem želim veliko osebnih sreč in uspehov pri delu.

Milena BAN

cira TV program ali naš lastni program. Trak je navit na odprtem kolutu (ne v kaseti).

— VTP (Video Tape Player) je elektronska naprava, ki lahko samo reproducira že posneti program (ne more ga tudi snemati).

— VCR (Video Cassette Recorder) je kasetna elektronska naprava, s katero lahko snemamo ter ponovno predvajamo TV program in tudi naš lastni program in to s traku, ki je zaprt v kaseti.

— VCP (Video Cassette Player) je kasetna elektronska naprava, ki lahko le predvaja neki program s kasete, ne more pa ga snemati.

— prenosni ali »portapak« kasetni videorekorderji omogočajo snemanje ali predvajanje na terenu, ker jih je možno električno napajati iz baterij.

SISTEMI KASETNIH VIDEOREKORDERJEV

Vsaka tovarna video elektronske opreme izdeluje svojo opremo po nekem sistemu. Tako obstajajo danes naslednji sistemi kasetnih videorekorderjev:

1. U-matic; nastal je leta 1969, razvila ga je SONY
2. VCR (Video Cassette Recorder) — PHILIPS 1970
3. Cartrivision — Cartridge Television Inc in AVCO 1973
4. EVR (Electronic Video Recording) — CBS (Columbia Broadcasting System), ICI (Imperial Industries) in »CIBA«, ki so skupaj tvorile podjetje »EVR Partnership« (1975)
5. BETA — SONY 1975
6. »VHS« (Video Home System), JVC (Victor Company of Japan) 1976

V SPOMIN

29. oktobra smo se na pokopališču na Viču pri Ljubljani poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Jožeta JESIHA. V Litostroju se je zaposlil kot mlad fant leta 1961. Najprej je delal v težki obdelavi, pozneje pa je prišel v orodjarno - ostrilnico rezilnega orodja, kjer je 14 let, vse do svoje prerane smrti, skrbel, da je bilo orodje vedno nabrušeno. Bil je vesten in marljiv delavec ter dober tovariš. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Sodelavci

V SPOMIN

V ponedeljek, 12. novembra, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od našega sodelavca Ladislava RIBIČA. V Litostroju je delal polnih 30 let, zadnjih 20 let pa zaradi nesreče pri delu v obdelavi, kot referent kontrole zalog v DS PFSR. Letos je moral v invalidski pokoj, ki pa ga je užival samo sedem mesecev.

Tovariša Ribiča bomo ohranili v lepem spominu.

Sodelavci

Ob težki izgubi mojega moža Ladislava RIBIČA se iskreno zahvaljujem vsem, ki so ga spemili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem IO OOS DS PFSR, Pihalnemu orkestru Litostroj in govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žena Pavla z družino

Ob smrti moje mame Alojzije VOLK se zahvaljujem sodelavcem za podarjeni venec, Pihalnemu orkestru Litostroj in sodelavcem za spremstvo na njeni zadnji poti. Hvala tudi vsem za sožalje besede.

Peter VOLK, TOZD OB

Ob izgubi moje drage mame Pavle Ceglar se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda Obdelave za izraze sožalja, venec in spremstvo na njeni zadnji poti.

Janez CEGLAR

Ob nenadni boleči izgubi moža in atija Albina Habjana se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem, prijateljem in znancem, ki so ga spemili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem litostrojski godbi, govorniku za poslovilne besede, in vsem, ki ste nam izrekli sožalje.

Žena Marija, sinova Tomo in Aleš

Ob smrti našega očeta Karla NOVAKA se zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozdov PRODAJA in TVN za izrečeno sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Sinova Jože, Ivan in hčerka Marija

VIDEO

tehnika

Piše: P. Poženel

Hitro razvijanje videotehnike je viden tudi pri nas, sicer v veliko manjšem obsegu kot v razvitih državah. Vedno več ljudi ima doma videorekorderje, elektronske videokamere in ostalo video opremo. Istočasno se dogajajo velike spremembe v radiotelevizijskem oddajnem sistemu, tako v načinu realizacije TV programa, kot v načinu prenosa do gledalca. Odpirajo se novi komunikacijski kanali (TELETEKST, VIDEOTEKST) in lahko rečemo, da postaja videotehnika vedno bolj prisotna v našem vsakodnevem življenju. Zato mislim, da bi tudi Litostrojanci morali spoznati vsaj osnove videotehnike in ureničiti tisto, kar je v okviru njihovih možnosti.

V zadnjih desetih letih je bil razvoj videotehnike izredno velik. Ker je zapisovanje zvoka na magnetni trak (z železnim oksidom) možno že dalj časa, so se strokovnjaki vprašali, ali je možno na magnetni trak zapisati tudi sliko. Tovarne so vložile ogromna finančna sredstva v razvoj in tako imamo po 10 letih razvoja tri generacije videotehnike, deset različnih samostojnih videokasetnih sistemov, pet video-disk sistemov, dve generaciji videoprojektorjev z velikim ekranom, video in računalniške igre, teletekst in videotekst.

Glede na možnosti prvih modelov imamo današnji modeli videorekorderjev zmožnost snemati in nato reproducirati

večkrat daljše programe, hitrost gibanja traku je 10-krat manjša, povečane so zmožnosti snemanja videokamer in videorekorderjev, poboljšana je kvaliteta snemanja in reprodukcija slike, zmanjšana je teža in velikost aparatov, oblika pa je prilagojena prostorskim zahtevam in izgledu. Seveda pa ves ta razvoj še ni končan in lahko rečem, da je šele na začetku.

KAJ JE VIDEO

Video je elektronski in magnetni postopek snemanja ter ponovnega predvajanja slike in zvoka s pomočjo magnetnega traku. Tako so njegove najvažnejše funkcije naslednje:

- snemanje, shranjevanje ter ponovno predvajanje televizijskega programa

Ludvik Šarf

Naši planinci v Visokih Tatrah

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Rysy (2499 mm)

V ponedeljkovih zgodnjih jutranjih urah in po dolgotrajnem deževnem vremenu so bile Visoke Tatere pred nami kot na dlani. Nazobčani vrhovi od Krivana do Beljanskih Tater so vabljivo žareli v jutranjem soncu. Z našim že udomačenim avtobusom nas je voznik Tone zapeljal po tatrski turistični cesti na Štrbske Pleso. Razgled s terase hotela nad jezerom je bil enkratni, kot je bil enkratni obilen zajtrk v prvorazrednem FIS hotelu. Tudi hladna popotna hrana je bila obilna, saj je bil pred nami vzpon na mejni vrh Rysy, ki je tudi najvišji vrh Poljske. Napovedanih 8 ur hoje za vzpon in povratek je kar primeren čas za skupino skoraj 50 planincev tako pester strukture. Nato pa urno pot pod noge! Najprej po sprehajalni magistrali do Popradskega jezera. Čudimo se, kako na tako strmih pobočju obstanejo veliki granitni bloki, od kod dobivajo hrano ogromne stoletne smreke in kdo v tej strmini počisti iz gozdov vso suhljad. Vsa okolica je v bujnem zelenju — kot v parku. Kmalu nad jezerom preide gozd v granitni drob. Pot je tlakovana. Peščenih predelov skorajda ni. Med skalnimi bloki nas pozdravljajo pisane preproge planinskega cvetja. Vzpenjamo se po dolini. Na desni strani je nekoliko položnejši Popradski greben, na levi strme stene Satana, pred nami pa prepadno, svetlozelenkasto ostenje Mengusovskih vrhov. Ko se prikaže še Žabje jezero z gamsi na obali, je podobna res enkratna. Še čez z verigo dobro zavarovan skok in že se prikaže kočja pod Rysmi, ki je z višino 2250 m višinska rekorderka med kočami na Čehoslovaškem. Še prečenje snežišča in po zložni, zopet v pretežni meri tlakovani poti na vrh. Prav čez vrh poteka meja s Poljsko, tako da je bil vsak vsaj z eno nogo tudi na Poljskem. Na vrhu seveda gneča »turistov« (slovaško ime za planince) iz Poljske in Slovaške. Saj je Rysy najvišji vrh Poljske in zato obiskan kot naš Triglav. Je pa tudi edini visoki vrh v Tatrah, ki je za planince pristopen iz obeh strani. Na Rysiju je bil kot »turist« l. 1913 Lenin. L. 1899 pa je bila na vrhu tudi Maria Curie — Sklodovska. Uživamo v čudovitem razgledu. Proti severu prepadne stene. Pod njimi na poljski strani čudovita jezera Czarny Staw in Morskie oko. Pod njima dolina ribjega potoka, ki prehaja v širno poljsko ravnino, posejano z vasicami in že predmestjem Zakopanov. Na vzhodu zopet strme stene, pod njimi še snežišča v Češki dolini z jezerci, za njimi pa masivi glavnih grebenov in vrhov Tater. Od tu izgledajo strašansko strmi in nepristopni. Proti jugu nam že poznana dolina s konturami naletnih stolpov smučarskih skalnic v Štrbskem Plesu. Na zahodu prepadni grebeni Bašta in Mengusovcev. S soncem obsijane stene žarijo v svetlozelenem sij, senčne strani pa so grane temne in neprijazne. Kar prekratek je za počitek, malico in seveda obvezno »fotografiranje«. Treba je nazaj, na žalost, po isti poti. Že v gozdu nas preseneti tropi vedno prisrčnih veveric, katerim sladke Kraševe napolitanke tako teknejo, da jih korajžno jemljejo kar iz roke. Še nalivanje s pivom pri Popradskem jezeru in avtobus nas je iz Štrbskega Plesa prestavil v Poprad. Tu nas je že čakala obilna večerja in paketi s suho hrano za prihodnji dan.

Gerlachovski Štit (2655 m)

Kar z nekoliko treme smo pričakovali ta osrednji vzpon na najvišji vrh Tater. Saj na vrh ni nadelane poti, vzpon je označen kot plezalna tura in dovoljen le v spremstvu domačih gorskih vodnikov. Za vzpon smo predvideli 8 navez, 2 z domačima gorskima vodnikoma, eno bi vodil naš gorski vodnik Viki, 5 pa bi jih bilo v rokah naših planinskih vodnikov — nekdanjih alpinistov.

Že ob štirih zjutraj nas je avtobus zapeljal do Tatranske Polianke (najstarejše naselje pod Tatrami). Žulji in utrujenost od vzpona na Rysy so zreducirali skupino na 34 udeležencev. Za Gerlaha, kot pravi vrhu domačini, pa je bil to pravi množični pohod. Od tu smo se po lepi planinski poti ob Velickem potoku povzpeli v uri in pol na Sbiezsky dom (1670 m). Pričakovali smo planinsko kočjo, v jutranjem soncu pa nas je ob Velickem jezeru pozdravil velik trinadstropni hotel. Tu nas je pričakalo še drugo presenečenje. Domača vodnika sta minirala našo organizacijo vzpona, pobrala sta nam vrvi in formirala 3 skupine. Vodstvo sta zaupala le našemu Vikiju, ki je v Visokih Tatrah že pred leti dokazal svoje velike vodniške in plezalne sposobnosti.

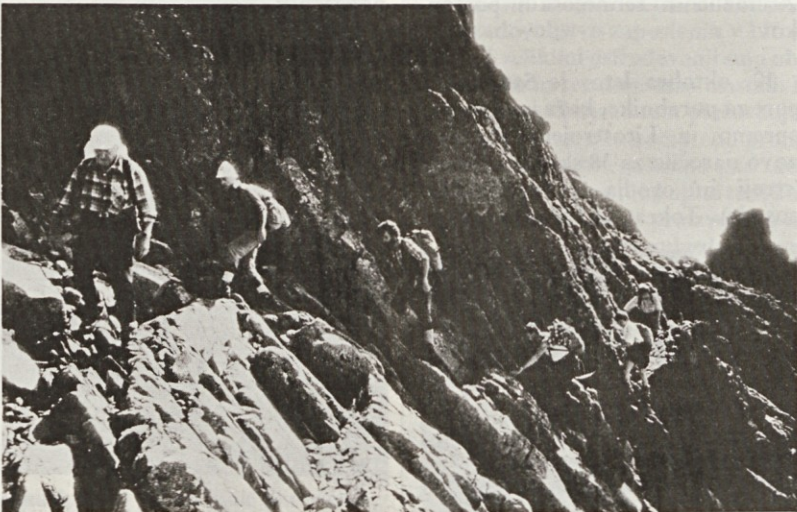
Ob 8^h smo se v treh kolonah že vzpenjali po poti proti Polskemu grebenu. Vodniki so diktirali oster tempo, tako da je bilo kar premalo časa za opazovanje na vzhodu strmih sten Grantove veže in Bradavice, na zahodu pa samega Gerla-

ha. Kmalu smo zavili v levo in že smo bili pod steno ob izteku Velickega žleba (Velickou probou). Ob njem je peljala naša smer na greben. Preko prvih 100 m prepadne stene je nadelana in dobro zaščitena pot... Te ni več, ko strmina popusti in se stena razčleni. Nadaljnji vzpon po strmem brezpotju je za strmin vajenega planinca res pravi užitek. Povsod kompaktna skala z dobrimi stopami in oprijemi, razgled strmo navzdol na Velicko dolino s številnimi jezerci, strmo navzgor pa nazobčan južni greben Gerlaha. V štirih urah smo pritelovadili na vrh. Ta ni posebno izrazit, saj so sosednji vrhovi v grebenu le nekaj desetnih metrov nižji. Vendar je razgled z njega enkratni. Na zahodu Slavkovsky greben z veličastnim masivom Bradavice, na zahodu Batizovska dolina z jezerom in strmimi stenami Končiste. Veselja na vrhu ne more nihče skriti. Saj smo prišli na vrh vsi brez posebnih težav. Domača vodnika pravita, da je na vrhu le zelo zelo redko tako velika skupina. Še malica pa poziranje in že smo se previdno spuščali po Batizovskem žlebu v Batizovsko dolino. V zadnjem delu spusta je zopet dobro zavarovana pot preko 150-metrške skoro navpične stene. Še spust po snežiščih pod steno in kmalu smo bili ob Batizovskem jezeru. Po magistrali smo v Sliezkem domu zaključili to izredno lepo krožno turo. Še dveurni spust do Starega Smokovca in od te najtežje 12-urne ture je ostal le res lep spomin.

In še za nas, ki nam je obvezno gorsko vodništvo nepoznano, zanimivo vprašanje. Če je vzpon na Gerlachovski Štit nekoliko izkušenim planincem res dostopen in celo prijeten, zakaj obvezno vodništvo?

Gorski vodnik je na vrhu Gerlaha vsako udeleženko počastil s poljubom (Op. ured.: Kaj pa moški, kdo je njih nagradil?) (V Visokih Tatrah je posnel vse fotografije Oskar Dolenc)

V strmem terenu Gerlaha

Ob lepem vremenu, kakršnega smo imeli mi, vodništvo, razen nekoga, ki pozna smer vzpona in spusta, res ni potrebno. Ob slabem vremenu pa se je v tem strmem skalnatem prostranstvu težko orientirati. Obvezno vodništvo je le preventivna zaščita pred nesrečami in razumljivo — eden od virov dohodka gorskih vodnikov. Tarifa je 80 kron na osebo. Ker pa smo bili res velika skupina in zaradi starega prijateljstva z Vikijem so tarifo znižali na 70 kron. Kljub temu smo bili vsi zadovoljni — mi z lepim vzponom, vodnika pa prav tako z lepim honorarjem.

Beljanske Tatere

Tretji dan smo se šli bolj turiste v našem pomenu besede. Ogledali smo si mesti Poprad in Kežmarak. Poprad je upravni in kulturni center zgornje Spiške pokrajine pod Tatrami. Ima 24 000 pre-

bivalcev. Stari del mesta je ohranil zelo dobro vzdrževano osnovno podobo, nove moderne zgradbe pa so se umaknile na obrobje. Ta stari del je ostal tudi trgovsko središče s številnimi trgovinicami. Kežmarak je mestece z 10 000 prebivalci, odlično ohranjenim starim delom, gradom iz 14. stoletja, bogatim muzejem in za tako mestce zelo velikim trgovskim središčem. Ima zelo bogato kulturno zgodovino, saj je kot svobodno mesto imenovano že v 14. stoletju. Mesti smo si ogledali le bežno, saj nas je pot vodila naprej pod severnimi obronki Beljanskih Tater do poljske meje.

Teh 20 km vožnje pa je poglavje zase. Kot da bi se preselili v stare mirne čase, nam poznane le iz zgodovinskih knjig. Povsod mir, proti vrhovom Tater nepregledni jelkovi gozdovi, v gričevnati dolini čudoviti temnozeleni pašniki, med njimi pa vasice in posamezne domačije, vse zgrajene v bogatem starinskem slogu — seveda vse v lesu. Nekatere domačije — tudi novejšje — so zgrajene kot majhni gradiči. V sredi je stanovanjsko poslopje, v zaprtem krogu okoli njega pa so postavljena gospodarska poslopja, ki ščitijo prebivalce pred mrzlimi zimskimi vetrovi. Lesene fasade hiš so prepleskane z živimi barvami, ki pa so izredno skladne. Išče mo hiše, ki imajo živo rdeče po-barvane okenske okvirje. to je še sedaj ohranjeno starodavno oznanilo mimo-idočim, da v hiši živijo še neporočena dekleta. Mir iz te doline se je preselil celo na mejo, saj na slovaški strani ni carinarnice. Vse carinske formalnosti so prenešene na severno poljsko stran mejne rečice Bialke. Na povratku smo si ogledali še bogat morfološki, biološki, etnološki, planinski in narodnoosvobodilni muzej v Tatranski Lomnici.

IZLETI V GRUDNU

Čas zimskega spanja je tu in na sporedu je en sam izlet:

15. december — TISJE. Udeležili se bomo 4. spominskega pohoda na Tisje v spomin na bitko II. štajerskega bataljona z Nemci v noči na 24. december 1941 pri poizkusu preboja na Štajersko.

Vodnik bo Kreft.

NAJ BO KAR SNEG

Ljudska modrost, vsebovana v pregovorih, nas navaja na željo, naj bo decembra kar mraz in sneg, ker bo potem pomlad lepša:

Zelen božič —
bela velika noč
ali

Božič na trati,
velika noč za pečjo.

V letu 1985 namreč namravamo začeti z izleti kar zgodaj. Program izletov, katerega pravkar končujemo, bo objavljen v eni naslednjih števil.

ni obetalo nič dobrega, in ko smo si v koči Teriho (2013 m) privezovali dušo, se je ponovno vilo. Ker se nebesne zapornice nikakor niso hotele zapreti, smo po nekajurnem čakanju obrnili in se vrnili v dolino. Pot nazaj pa je bila še bolj zanimiva kot pri vzponu. Jutranji potočki so sedaj prerasli v potoke, preko katerih smo iskali prehode. Zanimivo je bilo opazovati domače planince. Ti so bili v pretežni večini zelo skromno opremljeni, posebno za slabe vremenske pogoje. Dežnikov ne uporabljajo in mirno prenašajo mokroto. Saj je res, da več kot moker človek tako ali tako ne more biti.

Zvečer nas je obiskal predsednik sindikata naših gostiteljev — tovarne ČKD Blansko. V sproščenem pomenku je prišla do poudarka obojestransko želja po razširitvi vsestranskega sodelovanja.

Skalnat jezero, Velika Svištovka (2057 m) Zeleno jezero

Za ta dan je bil v programu vzpon na drugi najvišji vrh Tater — Lomnicki Štit (2632 m). Tudi na ta vrh je dovoljen vzpon le z domačimi gorskimi vodniki. Turistično je vrh dostopen tudi s kabin-sko žičnico, ki se v mogočnem loku vzpne 1000 m visoko od Skalnatega jezera na sam vrh. Na vrhu je astronomska in meteorološka postaja in mogočen televizijski oddajnik. Ker pa je bilo zjutraj vreme še nestalno in vrh zavil v deževne oblake, smo se odločili za nižjo turo okoli vrha. Z žičnico smo se iz Tatranske Lomnice zapeljali do Skalnatega jezera. Od tu smo mimo zvezdarne »Encian« nadaljevali pot na Veliko Svištovko in se spustili do Zelenega jezera. Pot vodi čez viseče poljane granitnih blokov. Vse do Svištovke je to res lepa panoramska sprehajalna pot, saj je bila dolina vzhodno od Tater pod nami kot na dlani. Le vrhovi na zahodni strani so bili zaviti v sivino oblakov. Zeleno jezero je zopet biser, obdan z zadnjimi stoletnimi smrekami. Do vasi Kežmarske Žlaby, kjer nas je čakal avtobus, smo se spustili po dolini Kežmarskih belih vod. Že ime pove, da pot poteka ob brzicah in slapovih potoka, ki se prebija skozi nepregledne smrekove gozdove vse do doline. Čeprav ne posebnopnoren, bo tudi ta izlet ostal vsem v lepem spominu.

Beljanska jama

Zadnji dan smo si ogledali Beljansko jamo v kraškem terenu Beljanskih, Tater. Jama je dolga okoli 62 km, za ogled pa je prirejena v dolžini 1200 m. Razteza se globoko pod Kobilji vrh. Jama je precej drugačna kot naše kraške jame. Nastala je zaradi tektonskih podzemnih vdorov v temnem apnencu triasa. Pronicajoča voda skozi zgornje bele sloje apnenca povzroča v jami lepe barvne kontraste. Ker v jami zaradi tektonskih prelomov skorajda ni stropa, saj se običajno v višinah stikajo stene, v njej ni posebno izrazitih kapniških tvorb v obliki stalagmitov in stalaktitov — za nas razvajence iz Postojne seveda. Pač pa nas je presenela posebnost: beli okameneli slapovi na stenah in odlomih. Ta belina včasih preide v oranžno barvo in tvori najrazličnejše fantastične oblike. Pot za obiskovalce so pretežno stopnišča, ki se vzpno 120 m visoko in se zopet v krožni

obliki spuščajo do vstopnega tunela. Še posebnost. Jama je bila že leta 1896, to je le 4 leta po izumu žarnice, opremljena z električno razsvetljavo.

Po ogledu jame smo si še bežno ogledali v bližini Tatranske Lomnice obsežne in z vsemi pripadajočimi objekti urejene prostore za taborjenje. Prostori so bili napolnjeni s šotori mladine iz vseh vzhodnih socialističnih držav, saj je bil v teh dneh organiziran množični mladinski pohod na Rysy.

Nato pa še zadnji pogled na vrhove Tater, katerih delček smo spoznali. So res pravi gorski biser, vreden ogleda. Če bo le prilika, se bomo radi vračali v ta svet strmih vrhov, jezer, potokov, gozdov in prijaznih ljudi. Le bežen utrinek za ilustracijo. Avtobus je vozil prehitro. Radarska kontrola hitrosti. Ob poti miličnik z dvignjenim stop znakom. Obraz uraden, kot se za miličnika spodobi. Nekaj prijaznih besed in naših planinskih značk spremenijo uradni izraz in namesto izrečene kazni nam miličnik pokloni dve zastavi iz mladinskega tabora. To nepričakovano trenutno spremembo je ves avtobus pozdravil z gromkim aplavzom. Še obojestranski prisrčen nasmeh in avtobus je odbrzel dalje.

Pot domov

Že ob pol štirih zjutraj smo napolnili avtobus in zapustili Poprad. Pot nas je peljala najprej ob reki Vah do Ružomberoka, nato smo zapustili nam že poznano pot in se prebili med pogorjem Velika Fatra in Nizke Tatere skozi Banskó Bistrico ob reki Hron do obsežnih plan-tažnih nasadov obdonavske ravnine. Tu so nas iznenadila obsežna polja cvetočega maka, ki so od daleč zgledala kot valujoče rdeče morje. Ob 9^h smo ponovno sedeli ob bogatem zajtrku v sindikalnem domu v Bratislavi. Še slovo od našega vodnika Mira in že smo bili v Avstriji — brez kakršnihkoli problemov na carini, tudi čez mejni prehod Šentilj smo kar padli domov. In še enkrat se je uresničil rek: Tudi drugod je lepo — vendar doma je najlepše.

Naš vodnik Miro

Ne morem si kaj, da ne bi povedal še par besed o našem vodniku Miru Ženišku. Od Bratislave do Bratislave je bedel nad nami kot dobri duh. Skrbel je za udobje, izredno dobro prehrano v težkih okoliščinah planinarjenja, poskušal je ustreči vsaki želji in spoznal nas je s Slovaško tako, da nam je postala domača. Že na poti proti Tatram smo občudovali njegovo izredno zemljepisno in narodopisno znanje od davne zgodovine do današnjih dni. Poznan mu je skoraj vsak hriček, ušla mu ni nobena posebnost kranjanov ob poti, pa naj si bo to prebivališče kralja Sama ali pa proizvodni program nove tovarne. V brezhibni srbohrvaščini nam je res približal to lepo deželo. Kot 20-letni gorski reševalec v Tatrah nam je bil v veliko pomoč pri pripravi izletov, predvsem pa kot vodnik skupinice, ki se težjih izletov ni udeležila. Kako skrbno je izbral prav take izlete, ki so bili vsem udeležencem skupine pogodu. Živel je z nami kot vodnik in kot res dober prijatelj. Zato, Miro, hvala ti za vse, predvsem pa za prisrčno prijateljstvo!

L. Šarf

VESTI IZ PROIZVODNE

Jugoslovanski livarji v Litostroju

V okviru Združenja jugoslovanskih livarn rešujejo jugoslovanski livarji mnoga pomembna vprašanja. Dogovarjajo se o skupnih razvojnih usmeritvah, politiki cen, preskrbi s surovinami in materiali, izmenjujejo izkušnje in s tem prispevajo pomemben delež pri razvoju jugoslovanskega gospodarstva.

Sredi oktobra se je v Litostroju sestal odbor za jekleno litino pri Združenju jugoslovanskih livarn. Sestanka se je udeležilo preko 40 strokovnjakov iz vseh livarn jeklene litine v Jugoslaviji.

Na sestanku so obravnavali podatke o proizvodnji v prvem polletju letošnjega leta, analizo poslovanja v istem obdobju, stanje zasedenosti zmogljivosti, možnosti plasmana ulitkov iz jeklene litine in drugo.

Ob umirjanju rasti proizvodnje ulitkov iz jeklene litine v letošnjem letu je značilno še nadaljnje naraščanje deleža legiranih ulitkov, ki je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta večji za 17,6 %. To kaže, da se vse več livarn jeklene litine usmerja na proizvodnjo kvalitetnih ulitkov, kar je v skladu z zahtevami tako domačega kot tujega trga.

Vse livarne so se pri proizvodnji srečevale z večjimi ali manjšimi težavami pri preskrbi s surovinami in reprodukcijskimi materiali. Še posebej je bilo pri tem izpostavljeno vprašanje preskrbe s ferolegurami in grafitnimi elektrodami za taljenje jekla v električnih obločnih pečeh. Zato so morale livarne pogosto te materiale uvažati, kljub temu, da jih proizvajamo doma. Zato je bila v združenju sprožena akcija za reševanje in ureditev preskrbe s ferolegurami iz domače proizvodnje, ki pa terja tudi razreševanje problema cen teh proizvodov na domačem tržišču.

Zasedenost razpoložljivih zmogljivosti livarn jeklene litine kaže v

prvem polletju letošnjega leta tendenco upadanja. Zmanjšanje naročil se izraziteje kaže v posameznih livarnah serijske proizvodnje, orientiranih na tržno proizvodnjo ulitkov, bistveno manjši pa je ta trend v livarnah, ki proizvajajo večji del ulitkov za proizvodnjo končnih izdelkov v okviru večjih strojnih tovarn.

V Jugoslaviji izdeluje ulitke iz jeklene litine 22 livarn. V njih je zaposleno preko 6.500 delavcev. V prvem polletju so skupno izdelale 49.105 ton ulitkov.

Vsi udeleženci so pokazali veliko zanimanje za delo in usmeritve litostrojske livarne, še posebej glede na novo pridobljene zmogljivosti, ki jih predstavlja nova jeklolivarna. Pri tem so izrazili priznanje načinu vključevanja novih zmogljivosti v proizvodnjo, obenem pa z zanimanjem prisluhnili izkušnjam, ki smo si jih pridobili med potekom investicije. Dejstvo, da vse vgrajene zmogljivosti normalno obratujejo, so pripisovali predvsem odločitvi, da smo v največji meri izvedli montažo strojev in naprav z lastnimi strokovnjaki, se s tem temeljito seznanili z opremo in med montažo še odstranjevali določene pomanjkljivosti.

Ob kratkem ogledu drugih delov naše delovne organizacije so lahko dobili vtis o potrebnosti visoke kvalitete ulitkov, ki jih vgrajujemo v naše finalne proizvode. Obenem so se tudi prepričali o specifičnostih, ki jih v livarstvu terja individualni značaj proizvodnje. S. Bradeško

Litostroj v Skopju

Od 22. do 26. oktobra je bil v Skopju vsakoletni mednarodni sejem »Kovine, nekovine in gradbeništvo«, na katerem smo se Litostrojčani prvič predstavili s svojimi proizvodi. Že iz naslova sejma je lahko razbrati, da so bile na sejmu zastopane skoraj vse veje industrije in male obrti iz domovine in tujine.

Ni naključje, da smo se tudi mi letos udeležili tega sejma z nekaterimi našimi proizvodi, saj je ta del naše domovine zelo zanimiv za poglabitev poslovnih odnosov z nekaterimi tamkajšnjimi delovnimi organizacijami. Na sejmu smo se predstavili z velikim dvodelnim zobnikom premera 5 m, v katerega so bile uprte oči vsakega mimoidočega obiskovalca, saj je bil postavljen pred glavnim vhodom v halo in je bil po mnenju organizatorja sejma eden najpomembnejših eksponatov. Prikazali smo preoblikovalno opremo in novi postopek spajanja kovin »Tomex«. Večji del razstavnega prostora pa smo namenili ulitkom, odpornim proti vročini in proti obrabi, saj se na tem področju nahajajo rudniki svinčeno-cinkove in bakrove rude, termoelektrarne in različni metalurški kombinati.

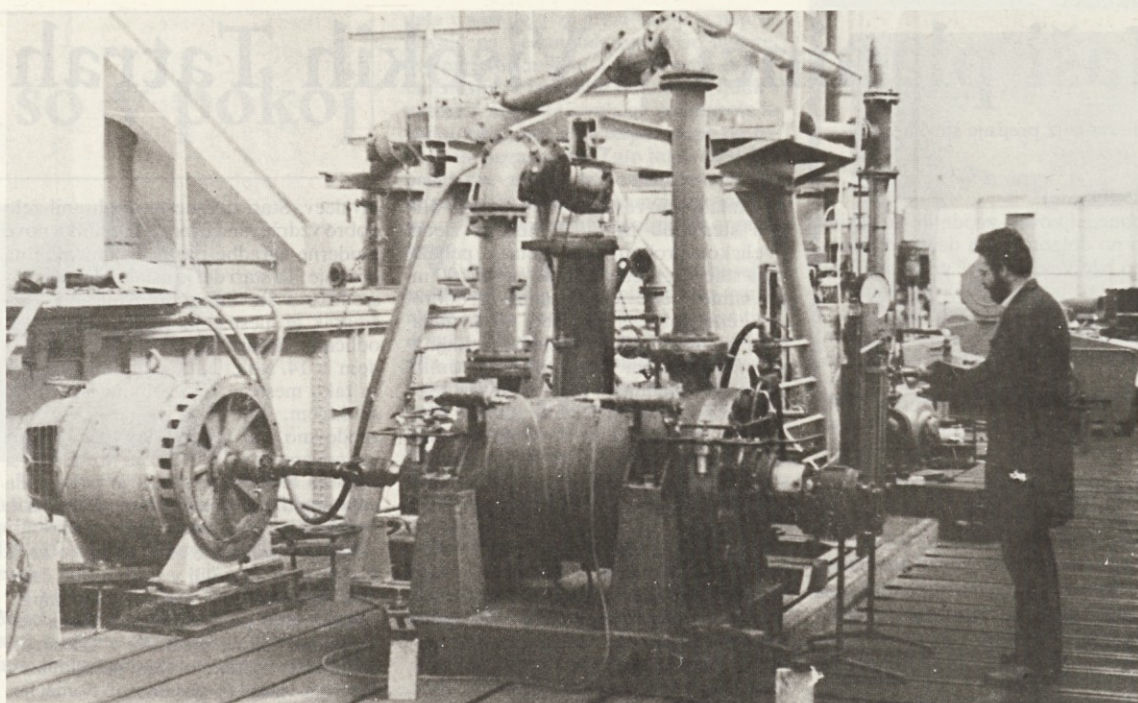
Na sejmu smo se pogovarjali z mnogimi delovnimi organizacijami, med katerimi so bile najbolj zainteresirane za poslovno sodelovanje: termoelektrarni REK »Bitola« in »Kosovo« in »Kosovo B«, rudnik »Kišnica - Trepča - Commerce«, »Silika« Gostivar in Železarna Skopje.

Pri teh razgovorih so bile zlasti izražene zahteve po dobri kvaliteti in dogovorjenih pogodbenih rokih. Seveda bomo morali v bodoče tudi mi

posvečati tem kupčevim željam dosti večjo pozornost kot doslej, če hočemo biti konkurenčni na jugoslovanskem trgu. R. Šabec

Del litostrojskega razstavnega prostora, kjer so prikazani ulitki za rudnike in cementarne (Foto: Brane Jereb)

Prototip črpalke za varnostno vbrizgavanje borove kisline CN 160-110 med preizkušanjem v Turboinštitutu (Foto: T. Š.)

Novo naročilo iz jedrskega programa črpalk

V drugi polovici septembra je Litostroj v Moskvi podpisal pogodbo o dobavi 6 črpalnih agregatov CN 160-110 sovjetskemu naročniku Atomenergosexport iz Moskve na osnovi sporazuma o multilateralni specializaciji in kooperaciji proizvodnje in vzajemnih dobavah opreme za jedrske elektrarne. Nosilec posla je Interexport Beograd, vrednost prodanih šestih črpalnih agregatov pa je 2.010.000 CI \$.

Rok za dobavo te opreme je prvo oz. drugo četrtletje 1986 (sukcesivno). Zdi se mi potrebno omeniti, da gre v tem primeru za nadaljevanje konkretizacije zastavljenega atomskega programa proizvodnje črpalk, ki se je začela s pridobitvijo konvertibilnega naročila JE KOZLODUJ — Bolgarija in ki je sedaj v fazi izdelave. Gre za tipske črpalke CN 160 — 110 iz sovjetskega programa izgradnje jedrskih elektrarn VVER 1000. Kot je že znano, je v srednjeročnem planu 1986—1990 predvideno kar precejšnje število takih črpalk (okrog 45) za različne države SEV.

V ta namen gradimo preizkuševališče in potekajo izobraževalni tečaji ter preizkusi znanja iz poznavanja osnovnih pravil pri proizvodnji in obratovanju opreme za jedrske elektrarne.

Glavni problem pri proizvodnji teh izredno zahtevnih črpalk so trenutno naslednji:

— zagotovitev usklajene in natančno precizirane tehnične in tehnološke dokumentacije (vsako bistvenejše odstopanje od osnovnih zahtev TY je potrebno pisno uskladiti s sovjetskimi strokovnjaki, kar je precej zamudno),

— priskrbi predpisane materia-

le, — izdelati sistem izpeljave naročila skozi proizvodnjo po zahtevah zagotovitve kakovosti (Zak. oz. QA sistem).

Sedaj razrešujemo te probleme. Dokumentacija je v fazi dokončne uskladitve s sovjetskimi strokovnjaki, za izpeljavo naročila pa je formirana posebna projektna skupina z zadolženimi posamezniki za posamezne poslovne funkcije za celotni nivo delovne organizacije (odgovoren za konstrukcijo, tehnologijo, obdelavo, kontrolo ipd.). Na ta način naj bi izpeljali zastavljeni projekt, prišli do nekega sistema dodelane dokumentacije in celotnega sistema zagotovitve kakovosti, kar bi bila osnova za vsa nadaljnja naročila. Z dobavitelji klirinškega področja pa se pogovarjamo o trajni oskrbi z zahtevnejšimi materiali.

Pavao Hajdinjak

Novo naročilo za Sovjetsko zvezo

Priznanje naši tehnologiji

Pred 12 leti smo dobavili večje količine opreme (kar 320 skupin) izdelovalcem posode v Sovjetski zvezi. Oprema je vsebovala stroje, orodja in streg, in sicer za več kot 20 različnih tehnoloških postopkov.

10. oktobra letos je Stankoimport za porabnike, ki že imajo našo opremo, z Litostrojem podpisal novo naročilo za 38 skupin opreme (stroji in orodja za izdelovalce posode). Tokrat je bila v Stanko-

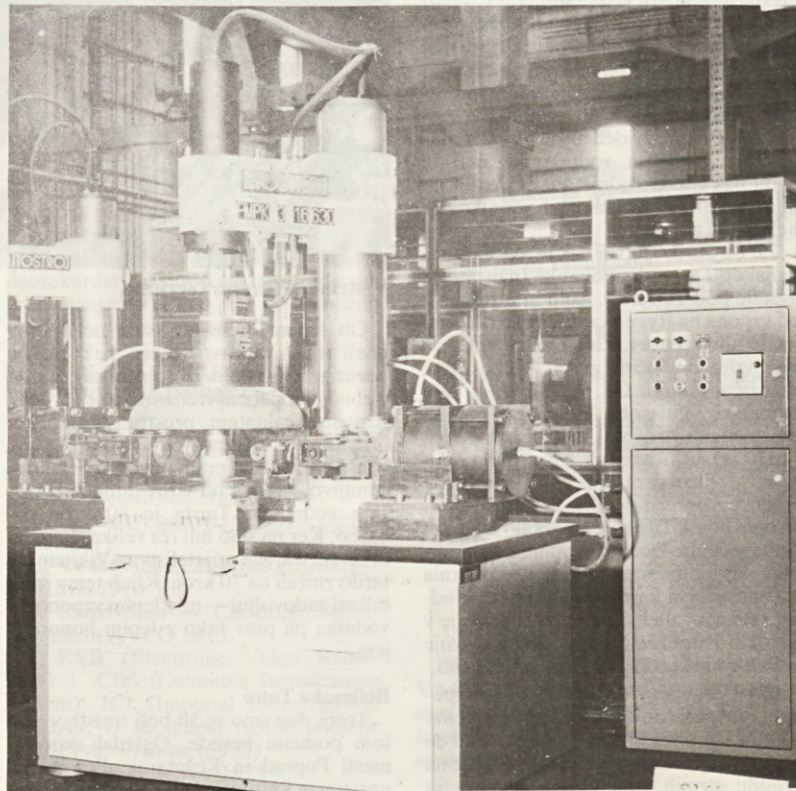
importu konkurenca z ugodnimi prodajnimi pogoji, vendar so se uporabniki odločili za Litostroj in s tem postali naši stalni kupci.

Pri iskanju novih kupcev zaradi povečanih proizvodnih zmogljivosti je potrebno obdržati že osvojene. Novo naročilo, čeprav ni veliko, saj je manjše kot enomeščna realizacija blagovne skupine PPO, to potrjuje. Zavedati se moramo, da je čas, ko je ponudba večja od povpraševanja, zato je naročila težko pridobiti.

Porabniki so pohvalili našo, pred tem uvoženo opremo, in naročili nekaj nove. Mi pa moramo še naprej ostati pri našem prizadevanju za nenehno izpopolnjevanje opreme, ki omogoča najugodnejšo namensko tehnologijo.

V stroj bomo vgradili hidravlično gonilo za pogon vretena, ki bo omogočalo brezstopenjsko menjavo vrtljajev. Elektronsko programsko krmiljenje bo omogočilo avtomatizacijo izdelovalnega postopka. Vse to je nujno, če hočemo v korak s tehnologijo. Pa še na nekaj ne bomo smeli pozabiti: dobavni rok je v pogodbi določen za III. četrtletje 1985.

P. V.

Namenska oprema za oblikovanje posode (Foto: Marjan Javoršek)